

STRUKTURA BILANCE KAO POKAZATELJ USPJEŠNOSTI POSLOVANJA NA PRIMJERU PRIMA COMMERCE D.O.O.

Modrić, Maja

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:253865>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-22**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**STRUKTURA BILANCE KAO POKAZATELJ
USPJEŠNOSTI POSLOVANJA NA PRIMJERU
PRIMA COMMERCE D.O.O.**

Mentor:

mr. Ivana Perica

Student:

Maja Modrić

Split, rujan, 2017.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Definicija problema i istraživanja	1
1.2. Cilj rada	1
1.3. Metode rada.....	1
1.4. Struktura rada	2
2. POJMOVNO ODREĐENJE BILANCE.....	3
2.1. Bilanca.....	3
2.1.1. Imovina u bilanci	9
2.1.2. Obveze u bilanci	12
2.1.3. Glavnica u bilanci	14
2.2. Vrste bilance	15
2.3. Kategorije bilance	16
3. VRSTE ANALIZE RAČUNOVODSTVENIH PODATAKA.....	19
3.1. Područje analize	20
3.1.1. Analiza usporedbama	20
3.1.2. Vertikalna analiza	21
3.1.3. Horizontalna analiza	21
3.1.4. Analiza s pomoću pokazatelja	22
3.1.5. Pojam i uloga financijskih pokazatelja.....	24
3.2. Standardni financijski pokazatelji	24
3.2.1. Pokazatelji djelovanja poluge.....	25
3.3. Pokazatelj likvidnosti.....	25
3.4. Pokazatelj zaduženosti.....	27
3.5. Koeficijent zaduženosti.....	28
3.6. Odnos duga i glavnice	28
4. ANALIZA STRUKTURE BILANCE NA PRIMJERU PRIMA COMMERCE D.O.O.	30
1.1. Vertikalna analiza.....	33
1.2. Horizontalna analiza.....	41
1.3. Analiza pomoću pokazatelja	47
1.3.1. Stupanj zaduženosti	47
1.3.2. Pokazatelj likvidnosti	48

1.3.3.Odnos duga i glavnice	49
5. ZAKLJUČAK	50
LITERATURA	51
SAŽETAK.....	53
SUMMARY	53

1. UVOD

Tema ovoga završnog rada naziva se struktura bilance kao pokazatelj uspješnosti poslovanja koji je proveden na primjeru poduzeća Prima Commerce d.o.o. za vremensko razdoblje od 2013. do 2016. godine. Završni rad podijeljen je u tri cjeline.

1.1. Definicija problema i istraživanja

Problem istraživanja predstavlja računovodstveni obuhvat strukture bilance i važnost analize strukture bilance za analiziranje i planiranje poslovanja. Uz pomoć bilance omogućen je pregled imovine, obaveza i kapitala društva, odnosno njegov financijski položaj, te se na temelju iste mogu uočiti prednosti, nedostaci, prilike i mogućnosti poduzeća.

1.2. Cilj rada

Cilj rada je objasniti i analizirati strukturu bilance na praktičnom primjeru poduzeća Prima Commerce d.o.o. U radu će se na primjeru vertikalne i horizontalne analize, te pomoću financijskih pokazatelja analizirati struktura bilance Prime Commerce d.o.o. za razdoblje od 2013. do 2016. godine.

1.3. Metode rada

Metode koje će se koristiti u radu su metoda analize i sinteze, metoda deskripcije i metoda kompilacije. Metoda analize je način znanstvenog istraživanja raščlanjivanjem složenih pojmova na njihove jednostavnije komponente, dok je metoda sinteze način znanstvenog istraživanja i objašnjavanja stvarnosti putem sinteze jednostavnih elementa i komponenti u složenije. Metoda deskripcije je metoda jednostavnog opisivanja procesa, predmeta u prirodi i društvu, bez znanstvenog tumačenja. Metoda kompilacije je metoda preuzimanja tuđih rezultata znanstvenoistraživačkog rada, odnosno tuđih zaključaka, stavova, i opažanja.

1.4. Struktura rada

U prvome dijelu ovog završnog rada bit će objašnjeni temeljni financijski izvještaji kao što su bilanca i izvještaj o dobiti. Kada se govori o bilanci, za nju se može reci da je ona sustavni pregled ukupne imovine, obveza i glavnice poduzeća na određeni dan koji je uglavnom 31.12. tekuće godine. Uloga i funkcije imovine, obveza i glavnice u bilanci bit će pojedinačno objašnjene u ovome dijelu završnoga rada.

Drugi dio ova završnoga rada objasnit će koje su to analize financijski izvještaja, koja su njihova osnovna područja primjene te koje osnovne vrste analize postoje. Neke od osnovnih analiza su analiza usporedbom i analiza pomoći pokazatelja. Analiza pomoću pokazatelja sastoji se od niza pokazatelja kao što su: analiza zaduženosti, analiza likvidnosti, analiza profitabilnosti itd.

Financijska analiza na primjeru poduzeća Prima Commerced.o.o. za razdoblje od 2013. do 2016. godine bit će provedena u trećem dijelu ovoga završnoga rada.

2. POJMOVNO ODREĐENJE BILANCE

U financijskim izvještajima dioničkog društva formalizira se proces financiranja u svojem najistaknutijem obliku. Godišnji financijski izvještaji koriste se u opisu procesa financiranja i poslovanja.

„Godišnje financijske izvještaje čine:

- izvještaj o financijskom položaju (bilanca)
- račun dobiti i gubitka
- izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti
- izvještaj o novčanim tokovima
- izvještaj o promjenama kapitala
- bilješke uz financijske izvještaje“¹

2.1. Bilanca

Prikaz imovine i obveza poduzeća na određeni dan, koji je uobičajeno 31.12. tekuće godine, naziva se bilanca.

„Bilanca je prikaz stanja imovine i obveza trgovačkog društva na određeni dan. Prva se bilanca izrađuje prilikom osnivanja trgovačkog društva i ona se naziva početnom bilancom. U njoj se vidi koliki je osnivački kapital i kojom je vrstom imovine uplaćen.“²

Pomoću bilance moguće je prikazati financijsku sliku poduzeća i na takav način odrediti misiju i viziju za daljnje poslovanje. Tako se, na primjer, pomoću imovine prikazane u bilanci može uočiti koji su financijski potencijali koje poduzeće posjeduje, i na koji se način najbolje može iskoristi u daljnjem poslovanju kako bi se ostvarila što veća dobit.

¹Narodne novine, (2016): Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o računovodstvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 120.

²Bolfek, B., Stanić, M., Tokić, M. (2011): Struktura bilance kao pokazatelj lošeg poslovanja. OeconomicaJadertina, 1(1), str. 77.

Kao takva, bilanca se može prikazati i promatrati kao sustav jednadžbe u kojoj se sa jedne strane prikazuje aktiva koja pokazuje imovinu poduzeća, a sa druge strane pasiva koja pokazuje obveze poduzeća i glavnica. Shodno tome, između aktive i pasive mora postojati jednakost.

U daljnjem tekstu prikazana je eksplicitna jednadžba bilance u kojoj se na lijevoj strani nalazi glavnica koja označava zavisnu varijablu. Glavnica, kao zavisna varijabla, sastoji se i ovisi o nezavisnim varijablama kao što su imovina koja označava imovinu društva i dugovi koji označavaju financijske obveze poduzeća i koji smanjuju neto vrijednost tog društva. To znači da se materijalna vrijednost poduzeća ili pravne osobe, kojom raspolaže, može izračunati na način da se stečena imovina umanjuje za obveze koje se moraju pomiriti za njezino stjecanje:

$$„G=A - D \quad (1)$$

G- glavnica,

A- ukupna imovina (aktiva),

D- dugovi³

Osnovna značajka bilance sastoji se od njezine jednakosti aktive i pasive, te ju je moguće promatrati u tipičnoj dvostranoj formi, što je prikazano na slici 1.

Aktiva	Pasiva
Što društvo posjeduje	Kako to društvo posjeduje

Slika 1. Tipični dvostrani oblik bilance

Izvor: Prikaz autora prema Orsag, S. (2015): Financijski izvještaji, novčani tokovi i porezi: Poslovne financije, Avantis, Zagreb, str.79.

³Orsag, S. (2015): Financijski izvještaji, novčani tokovi i porezi: Poslovne financije, Avantis, Zagreb, str. 78.

Na takav način bilanca objašnjava što to poduzeće posjeduje, te se ona označava u bilanci aktivom. Dok se s druge, odnosno sa pasivom, govori kako je poduzeće tu imovinu osiguralo, tj. koliko je dužno za stjecanje iste i koliko je iste osigurano vlasničkom glavnicom. To znači da se u aktivni promatraju stvarni imovinski oblici poduzeća koji se osigurani ulaganjem, odnosno korištenjem novca. Dok se sa druge strane morao osigurati novac iz nekih izvora (kao što su vlastiti i tuđi), a ta su ulaganja prikaza u pasivi bilance.

Način pristupa upotrebe i izvora novca u bilanci prikazana je na slici 2.

Aktiva	Pasiva
Upotreba	Izvori

Slika 2. Pristup upotrebe i izvora novca

Izvor: Prikaz autora prema Orsag, S. (2015): Financijski izvještaji, novčani tokovi i porezi: Poslovne financije, Avantis, Zagreb, str. 79.

Radi lakše analize financijskog stanja poduzeća, potrebno je bilancu sagledati kroz pet karakterističnih pozicija kojima se prikazuje specifičan oblik imovine i obveza društva. Takav pristup dan je na slici 3.

Tekuća imovina	Tekuće obveze
Fiksna imovina	Dugoročni dugovi
	Vlasnička glavnica

Slika 3. Bilanca kroz pet kućica

Izvor: Prikaz autora prema Orsag, S. (2015): Financijski izvještaji, novčani tokovi i porezi: Poslovne financije, Avantis, Zagreb, str. 79.

Tablica 1. Tablica bilance

Oznaka pozicije	Naziv pozicije
	AKTIVA
A	POTRAŽIVANJA ZA UPISANI A NEUPLAĆENI KAPITAL
B	DUGOTRAJNA IMOVINA
I	NEMATERIJALNA IMOVINA
1.	Izdaci za istraživanje i razvoj
2.	Koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava
3.	Goodwill
4.	Predumovi za nabavu nematerijalne imovine
5.	Nematerijalna imovina u pripremi
6.	Ostala nematerijalna imovina
II	MATERIJALNA IMOVINA
1.	Zemljište
2.	Građevinski objekti
3.	Postrojenja i oprema
4.	Alati, pogonski inventar i transportna imovina
5.	Biološka imovina
6.	Predumovi za materijalnu imovinu
7.	Materijalna imovina u pripremi
8.	Ostala materijalna imovina
9.	Ulaganja u nekretnine
III	DUGOTRAJNA FINACIJSKA IMOVINA
1.	Ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe
2.	Ulaganja u ostale vrijednosne papire poduzetnika unutar grupe
3.	Dani zajmovi, depoziti i slično poduzetnicima unutar grupe
4.	Ulaganja u udjele (dionice) društava povezanih sudjelujućim interesom
5.	Ulaganja u ostale vrijednosne papire društava povezanih sudjelujućim interesom
6.	Dani zajmovi, depoziti i slično društvima povezanim sudjelujućim interesom
7.	Ulaganja u vrijednosne papire
8.	Dani zajmovi, depoziti i slično
9.	Ostala ulaganja koja se obračunavaju metodom udjela
10.	Ostala dugotrajna financijska imovina
IV	POTRAŽIVANJA
1.	Potraživanja od poduzetnika unutar grupe za isporučene robe i usluge
2.	Ostala potraživanja od poduzetnika unutar grupe
3.	Potraživanja od društava povezanih sudjelujućim interesom za isporučene robe i usluge
4.	Ostala potraživanja od društava povezanih sudjelujućim interesom
5.	Potraživanja po osnovi obročne prodaje
6.	Ostala potraživanja
V	ODGOĐENA POREZNA IMOVINA
C	KRATKOTRAJNA IMOVINA
!	ZALIHE
1.	Sirovine i materijal
2.	Proizvodnja u tijeku

3.	Gotovi proizvodi
4.	Trgovačka roba
5.	Predujmovi za zalihe
6.	Dugotrajna imovina namijenjena prodaji
7.	Biološka imovina
II	POTRAŽIVANJA
1.	Potraživanja od poduzetnika unutar grupe za isporučene robe i usluge
2.	Ostala potraživanja od poduzetnika unutar grupe
3.	Potraživanja od društava povezanih sudjelujućim interesom za isporučene robe i usluge
4.	Ostala potraživanja od društava povezanih sudjelujućim interesom
5.	Potraživanja od kupaca
6.	Potraživanja od zaposlenika i članova poduzetnika
7.	Potraživanja od države i drugih institucija
8.	Ostala potraživanja
III	KRATKOTRAJNA FINANCIJSKA IMOVINA
1.	Ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe
2.	Ulaganja u ostale vrijednosne papire poduzetnika unutar grupe
3.	Dani zajmovi, depoziti i slično poduzetnicima unutar grupe
4.	Ulaganja u udjele (dionice) društava povezanih sudjelujućim interesom
5.	Ulaganja u ostale vrijednosne papire društava povezanih sudjelujućim interesom
6.	Dani zajmovi, depoziti i slično društvima povezanim sudjelujućim interesom
7.	Ulaganja u vrijednosne papire
8.	Dani zajmovi, depoziti i slično
9.	Ostala financijska imovina
IV	NOVAC U BANC I BLAGAJNI
D	PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA I OBRAČUNATI PRIHODI
E	UKUPNO AKTIVA
F	IZVANBILANČNI ZAPISI
	PASIVA
A	KAPITAL I REZERVE
I	TEMELJNI (UPISANI) KAPITAL
II	KAPITALNE REZERVE
III	REZERVE IZ DOBITI
1.	Zakonske rezerve
2.	Rezerve za vlastite dionice
3.	Vlastite dionice i udjeli (odbitna stavka)
4.	Statutarne rezerve
5.	Ostale rezerve
IV	REVALORIZACIJSKE REZERVE
V	REZERVE FER VRIJEDNOSTI
1.	Fer vrijednost financijske imovine raspoložive za prodaju
2.	Učinkoviti dio zaštite novčanih tokova
3.	Učinkoviti dio zaštite neto ulaganja u inozemstvu
VI	ZADRŽANA DOBIT ILI PRENESENI GUBITAK
1.	Zadržana dobit
2.	Preneseni gubitak

VII	DOBIT ILI GUBITAK POSLOVNE GODINE
1.	Dobit poslovne godine
2.	Gubitak poslovne godine
VIII	MANJINSKI (NEKONTROLIRAJUĆI) INTERES
B	REZERVIRANJA
1.	Rezerviranja za mirovine, otpremnine i slične obveze
2.	Rezerviranja za porezne obveze
3.	Rezerviranja za započete sudske sporove
4.	Rezerviranja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava
5.	Rezerviranja za troškove u jamstvenim rokovima
6.	Druga rezerviranja
C	DUGOROČNE OBVEZE
1.	Obveze prema poduzetnicima unutar grupe za primljene robe i usluge
2.	Obveze za zajmove, depozite i slično poduzetnika unutar grupe
3.	Ostale obveze prema poduzetnicima unutar grupe
4.	Obveze prema društvima povezanim sudjelujućim interesom za primljene robe i usluge
5.	Obveze za zajmove, depozite i slično društava povezanih sudjelujućim interesom
6.	Ostale obveze prema društvima povezanim sudjelujućim interesom
7.	Obveze za zajmove, depozite i slično
8.	Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama
9.	Obveze za predujmove
10.	Obveze prema dobavljačima
11.	Obveze po vrijednosnim papirima
12.	Ostale dugoročne obveze
13.	Odgodena porezna obveza
D	KRATKOROČNE OBVEZE
1.	Obveze prema poduzetnicima unutar grupe za primljene robe i usluge
2.	Obveze za zajmove, depozite i slično poduzetnika unutar grupe
3.	Ostale obveze prema poduzetnicima unutar grupe
4.	Obveze prema društvima povezanim sudjelujućim interesom za primljene robe i usluge
5.	Obveze za zajmove, depozite i slično društava povezanih sudjelujućim interesom
6.	Ostale obveze prema društvima povezanim sudjelujućim interesom
7.	Obveze za zajmove, depozite i slično
8.	Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama
9.	Obveze za predujmove
10.	Obveze prema dobavljačima
11.	Obveze po vrijednosnim papirima
12.	Obveze prema zaposlenicima
13.	Obveze za poreze, doprinose i slična davanja
14.	Obveze s osnove udjela u rezultatu
15.	Obveze po osnovi dugotrajne imovine namijenjene prodaji
16.	Ostale kratkoročne obveze
E	ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEG RAZDOBLJA
F	UKUPNO – PASIVA
G	IZVANBILANČNI ZAPISI

Izvor: Narodne novine, (2016): Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 95.[Internet], raspoloživo na:

http://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_10_95_2052.html [01.09.2017.]

2.1.1. Imovina u bilanci

„Imovina čini ekonomske resurse od kojih poduzeće može ostvariti određene ekonomske koristi. Sukladno potrebama za detaljnim informacijama, imovina se uobičajeno sistematizira i u izvještaju pokazuje prema pojavnom obliku (stvari, prava ili novac) i prema funkciji koju obavlja u poslovnom procesu, odnosno vremenu moguće transformacije u novčani oblik. Uvažavajući navedeno imovina se sistematizira u dvije osnovne grupe, a to su:

- kratkotrajna imovina (tekuća ili obrtna imovina)
- dugotrajna imovina (stalna ili fiksna imovina)⁴

Tekuća imovina predstavlja likvidniji dio poslovne imovine dioničkog društva ako se promatra sa stajališta uobičajenog pretvaranja u novac njezinim promjenama kroz poslovne procese. Ta se imovina drži, najčešće, u roku kraćem od godine dana, te se troši jednokratnom upotrebom kako bi se preoblikovala u druge imovinske oblike. Takva vrsta imovine naziva se kratkotrajnom imovinom, a često se koristi i izraz obrtna sredstva, koji naglašava korištenje te imovine u njenim konstantnim cirkulacijama u poslovnim procesima.

Osnovna karakteristika takvog oblika imovine je njezina brza cirkulacija u poslovnim procesima, što na takav način omogućuje njezino brzo unovčenje. Što se više drži tekuće imovine u društvu to je veća njegoova poslovna likvidnost, a što se više tekuće imovine rasporedi bliže novcu veća je poslovna solventnost poduzeća.

Pretjerano držanje imovine izaziva troškove za poduzeće jer se ne ostvaruju mogući potencijalni profiti i stvaraju nepotrebni visoki troškovi držanja imovine što rezultira lošom profitabilnosti.

⁴ Žager, K., Žager, L. (1999): Analiza financijskih izvještaja, Masimedia, Zagreb, str. 35.

„Može se govoriti o sljedećim karakterističnim skupinama tekuće imovine i njezinim profitno rizičnim obilježjima. To su:

1. novac
2. utrživi vrijednosni papiri
3. potraživanja od kupaca
4. zalihe
5. kratkoročni financijski plasmani“⁵

Novac predstavlja najlikvidniji dio tekuće imovine poduzeća i izrazito je pogodan za oblikovanje rezervi. Usprkos tome, novac je potpuno neizdašan. Razlog tomu je što novac koji se drži ne donosi nikakvu financijsku zaradu, ali izaziva troškove držanja i pribavljanja.

Kao alternativni oblik držanja novca predstavljaju se utrživi vrijednosni papiri. Takva vrsta imovine predstavlja veću izdašnost u odnosu na novac, ali i slabiju likvidnost. Zbog svoje visoke likvidnosti pogodni su za formiranje rezervi, i mogu se koristiti i kao privremene investicije u slučaju poznavanja budućih značajnih novčanih izdataka kao što su plaćanja obračunske situacije po investicijskoj izgradnji i vraćanje glavnice kredita.

Kratkotrajna potraživanja također predstavljaju vrlo likvidan oblik imovine iz razloga što se veoma brzo mogu pretvoriti u novac kroz postupak naplate potraživanja, koji se realizira u roku najduljem od 90 dana. Kratkotrajna potraživanja mogu se koristiti i kao kolateral za zaduživanje ili se ona mogu prodati. Uz kratkotrajna potraživanja vezan je rizik od naplaćivanja istih, ali postoji opcija osiguranja takvih vrsta potraživanja kako bi se izbjegao navedeni rizik.

Najnelikvidniji oblik tekuće imovine predstavljaju zalihe poduzeća. Ako se zalihe žele pretvoriti u novac potrebna su najmanje dva koraka za provedbu istoga kao što je slučaj sa zalihama gotovih proizvoda i trgovačke robe. Dok su u toku proizvodnje i zalihama materijala potrebna tri, odnosno četiri koraka kako bi se pretvorili u novac. Rizik koji se povezan sa zalihama je taj što postoji mogućnost otežanog preoblikovanja istih u narednim fazama poslovanja. Zalihe se također mogu koristiti kao kolateral u procesu zaduživanja i mogu se unovčiti i izvan redovnog procesa poslovanja.

⁵Orsag, S. (2015): Financijski izvještaji, novčani tokovi i porezi: Poslovne financije, Avantis, Zagreb, str. 80.

Pomoću kratkoročnih financijskih plasmana moguće je kreditiranje kupnje robe i usluga za poduzeće. Takva vrsta kreditiranja karakteristična je za dionička društva i predstavlja rjeđi oblik tekuće imovine, te predstavlja robno kreditiranje za razdoblje koje je dulje od tekućeg financijskog odnosa za prodaju robe i usluga. Uz kratkoročne financijske plasmane vezan je rizik uz naplatu plasmana istih.

Manje likvidan oblik imovine poduzeća predstavlja fiksna imovina koja se drži dugoročno u poduzeću. Fiksna imovina predstavlja sredstva kojim se obavlja poslovni proces i ne troši se prilikom jednokratne upotrebe. Fiksna se imovina u bilanci iskazuje kao nabavna vrijednost što označava troškove njezina stjecanja i kao ispravak vrijednosti prilikom računovodstvene amortizacije te imovine. Takva vrsta imovine su bilanci spada u grupu (razred) dugotrajne imovine, dok se sa stajališta funkcionalnosti još i naziva „osnovna sredstva“.

„Oblici fiksne imovine prema njihovim profitno rizičnim obilježjima jesu:

1. realna fiksna imovina
2. dugoročne investicije
3. neopipljiva imovina⁶

Zemljišta, zgrade, oprema i postrojenja nazivaju se realna fiksna imovina i služe za obavljanje poslovnih operacija. Diskutabilna je njihova vrijednost iskazana u financijskim izvještajima zbog dugoročnosti korištenje te imovine u poslovanju društva.

Ulaganje u dugoročne dionice predstavljaju pozicije u bilanci koje označavaju podređivanje drugih tvrtki jednoj glavnoj, odnosno holding društvu. To se odnosi na udjele u društvu odnosno dionice u drugim ne dioničkim društvima koje su podređene glavnoj tvrtki. Koliko će ova vrsta investicija biti likvidna uvelike ovisi o jačini kontrole kojom se nadzire podređena tvrtka.

Vrsta dugotrajne imovine koju karakterizira kupovina patenata, franšiza i drugih vrsta nekog intelektualnog vlasništva naziva se neopipljiva imovina. Neopipljivu imovinu karakterizira i premija koja je plaćena za preuzimanje tvrtke u iznosu koji je veći od njezine fer vrijednosti. Neke dijelovi neopipljive imovine mogu imati i tržištu vrijednost, međutim većina neopipljive imovine ne može se prodavati na tržištu što znači da i nema tržišne vrijednosti. Neopipljiva imovina podliježe amortizaciji te zbog toga predstavlja veoma rizičan oblik

⁶Orsag, S. (2015): Financijski izvještaji, novčani tokovi i porezi: Poslovne financije, Avantis, Zagreb, str. 81.

imovine. S obzirom da se ista u bilanci bilježi kao plaćena neopipljiva imovina, u nekim poduzećima ona se može uočiti kao dio znanja koji se odnosi na znanja intelektualnog vlasništva, dok se u drugim poduzećima može uočiti kroz velike razlike između vrijednosti dionica i pravedno procijenjene neto vrijednosti istog poduzeća.

2.1.2. Obveze u bilanci

„Sva imovina kojom neko poduzeće raspolaže i koju kontrolira ima svoje porijeklo, svoj put i način pritjecanja u poduzeće, tj. izvore od kojih je pribavljena. Izvori imovine su fizičke i pravne osobe koji ulažu imovinu u poduzeće. To su prije svega vlasnici, druga poduzeća (dobavljači) banke i druge financijske institucije, građani itd. Računovodstvo bilježi načine i putove pribavljanja imovine poduzeća, odnosno bilježi- imovinsko pravne odnose prema onima čija je imovina. Nabavljanjem imovine od određenih izvora stvaraju se određene obveze prema vlasnicima te imovine. One se uglavnom sastoje u davanju novčane protuvrijednosti ili uvećavanju vrijednosti uložene imovine. Dakle, ovisno o izvoru imovine (vlasnik poduzeća ili neki drugi privredni subjekt) sastoji se i kvaliteta imovinsko – pravnih odnosa te se stoga izvori imovine klasificiraju, promatraju i u izvještaju (bilanci) pokazuju prema određenim kriterijima.

Za potrebe što realnijeg sagledavanja financijskog položaja, odnosno za potrebe financijskog odlučivanja, izvore imovine klasificiramo prema određenim kriterijima. Zavisno od toga tko je uložio imovinu u poduzeće – sam vlasnik ili neki drugi privredni subjekt – izvore imovine dijelimo prema vlasništvu na:

- vlastite izvore (kapital ili glavnica) i
- tuđe izvore:

Prema roku dospijeca razlikujemo:

- kratkoročne izvore (kratkoročne obveze)
- dugoročne izvore (dugoročne obveze)
- trajne izvore (kapital ili glavnica)⁷

⁷ Žager, K., Žager, L. (1999): Analiza financijskih izvještaja, Masimedia, Zagreb, str. 38.

Na strani obveza u bilanci nalaze se kratkoročne obveze koje označavaju tekuće obveze poduzeća i njegove kratkoročne obveze koje dospijevaju na naplatu u periodu koji je kraći od godinu dana. Među kratkoročne obveze spadaju i obveze prema dobavljačima koje dospijevaju na naplatu u roku do 90 dana, dobavljački krediti sa dospeljećem dužim od 90 dana, kratkoročni krediti od banaka i obveze koje se odnose na emitirane komercijalne zapise. Također, u kratkoročne obveze spadaju i obveze za plaće i poreze zaposlenika i druge vrste kratkoročnih obaveza.

U tijeku poslovanja nastaje dio kratkoročnih obaveza, te njihova veličina oscilira sa veličinom obujma poslovanja poduzeća. Drugi dio kratkoročnih obaveza karakterizira refinanciranje u poslovanju, kao što su formalni revolving krediti, kreditne neformalne linije, ili emisija komercijalnih zapisa.

Za razliku od kratkoročnih, pomoću dugoročnih obaveza osigurava se financiranje poduzeća u periodu koji je duži od jedne godine. Kako bi se razlikovalo od srednjoročnih obaveza, za dugoročne obaveze se smatraju one koji imaju dospeljeće dulje od pet godina, dok se za srednjoročne podrazumijevaju obveze sa dospeljećem od dvije godine, odnosno od 13 mjeseci do pet godina.

Financijski lizing koji se može ali i ne mora kapitalizirati u bilanci smatra se specifičnim oblikom srednjoročnih obaveza. Dok se za dugoročne obveze najčešće smatra da su to dugoročni bankarski krediti i emisija obveznicama. Financijske poluge pomoću kojih se financira poduzeća predstavljaju obveze koje su nastale emisijom obveznica, a one mogu biti, s obzirom na vrstu osiguranja, hipotekarne ili sa nekom drugom vrstom osiguranja. Isto tako, obveznice mogu biti i bez osiguranja, te se za njih smatraju zadužnice. Pomoću emisije obveznica osigurava se formiranje duga koji nema konkretnu namjenu i koji se jednokratno amortizira.

Oročnim kreditima smatraju se krediti banke jer se pomoću njih osigurava nabava imovine poduzeća, i to su uglavnom srednjoročni krediti jer se otplaćuju u vremenskom periodu do pet godina. Uz emisiju obveznica, krediti banke također se smatraju dugoročnim oblikom financiranja poduzeća.

2.1.3. Glavnica u bilanci

„Kapital je vlastiti izvor imovine i s aspekta dospijeca trajni izvor. Naime, u normalnim uvjetima poslovanja vlasnici ne mogu povuci svoj ulog pa se stoga i ne ocekuje odljev sredstava po osnovi vraćanja uloga vlasnicima. Ulog traje dok traje i samo poduzeće. Kapital se primarno formira ulaganjem vlasnika pri samom osnivanju poduzeća . Vlasnik može i dodatno ulagati u svoje poduzeće u i tom slučaju povećava se imovina poduzeća kao i obveze prema vlasniku, tj. kapital poduzeća. Kapital poduzeća, povećat će se i u slučaju uspješnog poslovanja, tj. zadržavanjem određenih zarada, odnosno dobiti (profita).

Ovisno o tipu poslovnog organiziranja, tj. ovisno o tome je li vlasnik poduzeća pojedinac, dvije ili više osoba ili mnoštvo vlasnika, struktura kapitala će se ponešto razlikovati, no u osnovi kapital se sastoji od dva osnovna dijela, i to od dijela koji je uloženi i od onog dijela koji je zarađeni tijekom poslovanja, odnosno drugim riječima kapital čine:

1. uloženi kapital
2. zarađeni kapital

Drugačije rečeno, to je ona vrijednost koju vlasnici uloze u poduzeće uvećana za sve vrijednosti koje su stvorene tijekom poslovanja i koje su zadržane u poduzeću. „⁸

„Vlasnička glavnica dioničkog društva u bilanci se iskazuje na više pozicija. To su pozicije uplaćenog kapitala, pozicije rezerviranih zarada, pozicije ostalih rezervi te pozicije trezorskih dionica, kao stavke umanjenja svote glavnice.“⁹

Na dvjema stranama u bilanci iskazuje se iznos uplaćenog kapitala, i to je nominalni iznos za vrijednosti dionica uz očekivanu premiju na iste, tj. kapitalni dobitak koji se odnosi na emisiju dionica. U bilanci ne postoji stavka diskonta na dionice, je se u zakonodavstvu zabranjuje emisija dionica ispod njihove nominalne vrijednosti. Zbog navedenog pojedinačno se navode nominalne vrijednosti običnih i preferencijalnih dionica, dok se emitirane dionice iskazuju samo na jednoj poziciji. To ukazuje da se iznos premije iskazuje kao interes vlasnika običnih dionica.

Ostvarena zarada od dionica u bilanci se raspoređuje kao tekuća zarada sve do trenutka njezine raspodjele. Rezerve se formiraju na način da se dio ostvarenih zarada koje društvo

⁸ Žager, K., Žager, L. (1999): Analiza financijskih izvještaja, Masimedia, Zagreb, str. 38.-39.

⁹Orsag, S. (2015): Financijski izvještaji, novčani tokovi i porezi: Poslovne financije, Avantis, Zagreb, str. 83.

ostvari zadržava u svome poslovanju. Zadržana zarada uz pomoć koje se financira rast i razvoj poduzeća nazivaju se opće rezerve, i iste se mogu naknadno distribuirati dioničarima. U navedenu vrstu rezervi spadaju i zakonske opće rezerve, statutarne rezerve i posebne rezerve koje služe za pokriće rizika.

Postoji mogućnost formiranja i drugih vrsta kapitalnih rezervi u situacijama kada je poduzeće znatno izleženo rizicima od inflacije i/ili valutnim rizicima. Takve vrste formiranja kapitalnih rezervi nazivaju se revalorizacijske rezerve pomoću kojih je rezerviran dio zarade poduzeća za pokrivanje pada kapitala koji je nastao kao rezultat inflacijskog djelovanja. Za poduzeća koja posluju na međunarodnom tržištu zbog navedenih rezervi nastat će valutni dobiti u bilanci.

Donatorske dionice, ili trezorske dionice označavaju dio vlastitog kapitala društva koji se iz optjecaja privremeno povuče iz razloga što ga je dioničko društvo steklo donacijom odnosno jer ga je otkupilo. Ovakav postupak dovodi do smanjenja bilance, a ne do povećanja imovine, jer dolazi do smanjenja novca kako bi se otkupile dionice i do smanjenja vrijednosti uplaćenog kapitala. Bez obzira na navedeno, u bilanci je potrebno osigurati podatke i informacije o trezorskim dionicama, kao stavke koje odbijaju vrijednost vlasničke glavnice, iz razloga jer one predstavljaju slobodan emisijski potencijal.

Nije nužno da društvo uvijek mora poslovati sa uspjehom. Ako se društvo nađe u situaciji da posluje sa gubitkom, isti će se naći unutar stavki glavnice, ali kao odbitna stavka. S obzirom da je riječ o poreznom gubitku, isti je moguće postepeno amortizirati na konto oporezive dobiti društva, te će se na taj način ta stavka postepeno smanjivati. Veoma česta praksa je da se navedeni gubitak nalazi na lijevoj strani bilance, odnosno u aktivni, i bilježi se kao odbitna stavka u slučaju kada društvo akumulira gubitak iznad vrijednosti temeljnog kapitala.

2.2 Vrste bilance

„Bilanca je temeljni financijski izvještaj koji daje pregled stanja imovine, obaveza i kapitala na određeni dan. Zavisno od forme, vremena ili razloga sastavljanja razlikujemo nekoliko vrsta bilanci. Uobičajeno se razlikuju i u praksi susreću:

- Početna bilanca

- Zaključna bilanca
- Pokusna bilanca
- Konsolidirana bilanca
- Zbrojna bilanca
- Diobena ili fuzijska bilanca
- Sanacijska bilanca
- Likvidacijska bilanca itd.“¹⁰

Prilikom osnivanja poduzeća, tj. na samom početku poslovanja poduzeća sastavlja se početna bilanca. Poduzeća koja posluju duži niz godina, na kraju kalendarske godine, točnije. 31.12. sastavljaju zaključnu bilancu. Takva zaključna bilanca koja se sastavlja 31.12. je ujedno i početna bilancama narednu godinu sa početnim datumom 01.siječnja.

Radi provjere ispravnosti provedenih knjiženja sastavlja se pokusna bilanca, koja se provodi jednom mjesečno. Na razini složenijih poduzeća sastavlja se konsolidirana bilanca. Njezin cilj je prikazivanje složenih poduzeća kao jednu jedinstvenu cjelinu. Zbrojna bilanca se isto tako sastavlja za složenija poduzeća sa razlikom u tome što se ne probijaju međusobni odnosi već se na jednostavan način zbrajaju istoznačne stavke iz bilanci poduzeća koji se nalaze u sastavu složenog ciklusa.

Kada se poduzeće razdvaja na dva ili više zasebnih poduzeća, tada se sastavlja diobena bilanca. Radi sanacije poduzeća sastavlja se sanacijska bilanca. Pomoću nje se utvrđuju nedostaci koji su nastali u poslovanju, te se isti problemi i nedostaci pokušavaju riješiti.

2.3 Kategorije bilance

S obzirom na određene međusobne povezanosti između stavki u aktivi i pasivi nastali su određeni terminali pomoću kojih se objašnjavaju određene kategorije bilance koje se međuovisne. Iz navedenog, u daljnjem tekstu će se objasniti ukupna imovina, neto vrijednost, radni kapital i obrtni kapital na bruto i neto razini.

¹⁰ Žager, K., Žager, L. (1999): Analiza financijskih izvještaja, Masimedia, Zagreb, str. 43.

Kao standardni terminal ukupne imovine označava se ukupna bilančna svota. Ukupna imovina se, zbog bilančne ravnoteže, može objasniti kao suma ukupnih obveza društva i njegove vlasničke glavnice. Tu je riječ u ukupnom pribavljenom potencijalu društva koji predstavlja njegov ukupni financijski potencijal. Na taj se način ukupna imovina u bilančnoj ravnoteži može prikazati sljedećom jednakošću:

$$\begin{array}{ccccccccc} \text{fiksna} & & \text{tekuća} & & \text{tekuće} & & \text{dugoročni} & & \text{vlasnička} & & (2) \\ \text{Imovina} & + & \text{Imovina} & = & \text{obveze} & + & \text{Dugovi} & + & \text{glavnica} & & \end{array}$$

Vrijednost dugotrajnog financiranja dioničkog društva označuje se sa pojmom radni kapital. Radni kapital označava knjigovodstveno iskazanu vrijednost kapitalizacije društva, i može se objasniti kao razlika između ukupne imovine društva i tekućih obveza. Na taj se način ova kategorizacija bilance može predočiti sljedećim relacijama:

$$\begin{array}{ccccccc} \text{radni} & & \text{fiksna} & & \text{tekuća} & & \text{tekuće} & & (3) \\ \text{kapital} & = & \text{imovina} & + & \text{imovina} & - & \text{obveze} & & \end{array}$$

$$\begin{array}{ccccccc} \text{radni} & & \text{dugoročni} & & \text{vlasnička} & & (4) \\ \text{kapital} & = & \text{dugovi} & + & \text{glavnica} & & \end{array}$$

„Neto vrijednost je rezidualna pozicija bilance, odnosno jedina zavisna varijabla temeljne jednadžbe bilance. Neto vrijednost nije ništa drugo nego razlika ukupne imovine i ukupnih obveza.“¹¹U situaciji da se korekcije na bilanci ne obavljaju, neto vrijednost će u tom slučaju odgovarati vrijednosti vlasničke glavnice. Zbog toga vrijede sljedeće relacije:

$$\begin{array}{ccccccc} \text{neto} & & \text{vlasnička} & & \text{ukupna} & & \text{ukupne} & & (5) \\ \text{vrijednost} & = & \text{glavnica} & = & \text{imovina} & - & \text{obveze} & & \end{array}$$

¹¹Orsag, S. (2015): Financijski izvještaji, novčani tokovi i porezi: Poslovne financije, Avantis, Zagreb, str.84.-85

Obrtni je kapital važna kategorija bilance. Pri tome se može govoriti o bruto obrtnom kapitalu koji odgovara ukupnoj tekućoj imovini i o neto obrtnom kapitalu. Upravo je neto obrtni kapital ona ključna kategorija bilance koja u mnogo čemu odražava financijsku snagu poduzeća. Neto obrtni kapital odnosi se na tzv. Permanentnu tekuću imovinu, onu koja zbog strukture financiranja može biti dugoročno raspoloživa dioničkom društvu. Drugim riječima, to je tekuća imovina koje se financira dugoročno.

Zbog toga za ovu kategoriju bilance vrijede sljedeće relacije:

$$\begin{array}{l} \text{bruto obrtni} \\ \text{kapital} \end{array} = \begin{array}{l} \text{ukupna tekuća} \\ \text{imovina} \end{array} \quad (6)$$

$$\begin{array}{l} \text{neto obrtni} \\ \text{kapital} \end{array} = \begin{array}{l} \text{tekuća} \\ \text{imovina} \end{array} - \begin{array}{l} \text{tekuće} \\ \text{obveze} \end{array} \quad (7)$$

$$\begin{array}{l} \text{neto obrtni} \\ \text{kapital} \end{array} = \begin{array}{l} \text{dugoročni} \\ \text{dugovi} \end{array} + \begin{array}{l} \text{vlasnička} \\ \text{glavnica} \end{array} - \begin{array}{l} \text{fiksna} \\ \text{imovina}^{12} \end{array} \quad (8)$$

¹²Orsag, S. (2015): Financijski izvještaji, novčani tokovi i porezi: Poslovne financije, Avantis, Zagreb, str.84.-85.

3. VRSTE ANALIZE RAČUNOVODSTVENIH PODATAKA

Osnovna kvantitativna podloga eksterne financijske analize jesu javno objavljeni financijski izvještaji. Glavna značajka takve vrste analize jest korištenje usporedbi odnosno komparacija, jer se na temelju objavljenih izvještaja izračunavaju rezultati na temelju koji se mogu donositi odluke ili sudovi tek nakon komparacije sa drugim vrijednostima, što je neophodno za donošenje kvalitetnih prosudbi. Komparativne vrijednosti mogu biti diferencijalne i one se odnose na slična društva ili poduzeća u industriji, na najlošija ili najbolja poduzeća, te i prosječne vrijednosti za tu industrijsku grupu. Na temelju komparativnih vrijednosti moguće je analizirati društvo u kojemu se posluje.

Analiza usporedbama može se provoditi i na temelju serije povijesnih podataka analiziranoga dioničkoga društva. U tom se smislu može primjenjivati analiza trenda, kao i komparacija trenda društva s trendovima u odgovarajućim industrijama. Kao komparativne veličine mogu se pojaviti i planirane veličine financijskih izvještaja kao određeni inicijalno postavljeni zadatci pred poslovanje analiziranoga dioničkoga društva.

„Osim analize i dinamike i strukture apsolutnih veličina u financijskim izvještajima i njihova svođenja na strukturne brojeve, veličine iz financijskih izvještaja moguće je analizirati i promatranjem pojedinih odnosa između dijelova financijskih izvještaja.“¹³Tu se govori o analizi pomoću financijskih pokazatelja za koje se može reći da su najopsežniji dio analize financijskih izvještaja. U analizi pomoću financijskih pokazatelja uzimaju se u obzir standardni financijski pokazatelji koji služe kao komparativne veličine sa pokazateljima sličnih ili istih poduzeća ili sa prosječnim veličinama diferenciranih industrijskih grana. Najčešći oblik klasifikacije financijskih pokazatelja je na pokazatelje likvidnosti, pokazatelje zaduženosti, pokazatelje aktivnosti, pokazatelje djelovanja poluge, pokazatelje investiranja i pokazatelje profitabilnosti.

¹³Orsag, S. (2015): Financijski izvještaji, novčani tokovi i porezi: Poslovne financije, Avantis, Zagreb, str.95.-96.

3.1. Područje analize

Prvi korak analize financijskih izvještaja jest samo čitanje i razumijevanje pozicija u financijskim izvještajima. Pregledom vrijednosti pozicija koje su prikazane u financijskim izvještajima uočavaju se financijske mogućnosti društva te njegovo financijsko stanje za određeno promatrano razdoblje. Konkretniji podaci mogu se dobiti kada se rezultati financijske analize poduzeća usporede sa vrijednostima koje su okarakterizirane kao standarde veličine. Pomoću uspoređivanja svake pojedinačne veličine može se dobiti proširena spoznaja o objavljenim financijskim veličinama.

3.1.1. Analiza usporedbama

Pomoću uspoređivanja financijskih pokazatelja moguće je donošenje kvalitetnih prosudbi o financijskom poslovanju društva. Tek kada se dobiveni financijski pokazatelji usporede sa standardnim veličinama moguće je uočiti financijsku situaciju i financijske mogućnosti za analizirano društvo. Kao standardne komparativne veličine moguće je koristiti ostvarene rezultate iz proteklih razdoblja prosječne vrijednosti za tu granu djelatnosti, financijske rezultate drugih sličnih poduzeća i sl.

Pomoću analize financijskih izvještaja na temelju kompariranja podataka sa povijesnim serijama osigurava se uočavanje tendencija promjena financijske i poslovne situacije društva. Uz pomoć takvih vremenskih serija moguće je stvaranje srednjih vrijednosti pomoću korištenja povijesnih podataka, te se na temelju istih omogućuje procjena distribucije budućih vrijednosti. Pomoću vremenskih serija moguće je uočavanje promjena u financijskom poslovanju poduzeća, te se zbog toga koriste postotni iznosi, indeksni brojevi koji se izrađuju na temelju regresijske analize i analize trendova.

Provođenje analize vremenskih nizova također je omogućeno sa uspoređivanjem, te se dobiveni financijski rezultati uspoređuju sa standardnim veličinama i trendovima u grani industrije u kojoj posluje i promatrano društvo. Također se dobiveni financijski pokazatelji uspoređuju sa standardnim rezultatima najlošijeg ili najboljeg društva u toj grani industrije.

Isto tako, komparativna analiza se provodi i na način da se stavke financijskih izvještaja svedu na postotne iznose ukupne bilance, odnosno u izvještaju o dobiti i gubitku na postotne iznose ukupnog prihoda. Te su vrijednosti usporedive iz razloga što nisu prikazane u apsolutnom iznosu, nego se prikazane kao relativne vrijednosti u postocima udjela pojedinih stavki u ukupnoj aktivni, pasivi odnosno bilanci društva, ili ukupnom prihodu koji je prikazan u računu dobiti i gubitka. Za analizu usporednih veličina potrebna je iskusnost i podučenosť analitičara, jer se ni uz pomoć navedene analize ne mogu ukloniti ograničenja veličine društva koja se kompariraju u analizi.

3.1.2. Vertikalna analiza

„Vertikalna analiza služi za uspoređivanje podataka (pozicija) financijskih izvještaja u jednoj godini. Kod ove analize pozicije bilance aktive i pasive izjednačavaju se sa 100 te se promatra struktura njihovih pozicija koje se izračunavaju u postotku. Isto tako u analizi računa dobiti i gubitka prihod od prodaje izjednačava se sa 100, a ostalim pozicijama dodjeljuje se koeficijent ovisno u kojem postotku sudjeluju u prihodu od prodaje. “¹⁴Za uspoređivanje podatka poduzeća situaciji inflacije, te za uspoređivanje kontinuiteta vrlo su korisni strukturni financijski izvještaji.

3.1.3. Horizontalna analiza

Pomoću horizontalne analize omogućeno je praćenje tendencija promjena pojedinih pozicija financijskih izvještaja. Na temelju tih promjena moguće je pratiti uspješnosť i sigurnosť poslovanja jednog ili više poduzeća. „Za horizontalnu analizu koriste se razne tablice temeljene najčešće na baznom indeksu. Kako se uočila tendencija kretanja promjena kao podloga za analizu potrebno je uzeti duže vremensko razdoblje, minimalno 4 do 5 godina U navedenoj analizi pozicija u baznoj godini označava se indeksom 100, a pozicije u ostalim godinama uspoređuju sa baznom godinom i dodjeljuje im se određeni indeks. „¹⁵

¹⁴ Šlibar, D. (2010): Instrumenti i postupci analize financijskih izvještaja, Računovodstvo i porezi , Zagreb, str. 2.

¹⁵ Ibid. Str. 2.

3.1.4. Analiza s pomoću pokazatelja

Analiza pomoću koje se može dobiti dobar pregled financijskog stanja društva i naznačiti njegove mogućnosti je analiza pomoću pokazatelja koja je najviše korištena i najpoznatija analiza financijskih izvještaja. Navedena analiza predstavlja početnu fazu financijske analize društva.

„Povezivanjem stavki iz jednog ili iz dvaju izvješća, odnosno knjigovodstvenih i/ili tržišnih podataka, ona pokazuje povezanost između računa u financijskim izvješćima i omogućuje vrednovanje financijskog stanja i poslovanje tvrtke.,¹⁶

Veoma je važno istaknuti kako je kako je ova analiza korisna s obzirom na svoju točnost i korisnost u izvješću financijskih predviđanja. Točnost pretpostavki na kojima se temelje financijski pokazatelji utječu na kvalitetu istih.

Za usporedbu tih pokazatelja najčešće se navode sljedeće veličine:

1. „Planirani pokazatelji za razdoblje koje se analizira,
2. Kretanje veličine određenog pokazatelja tijekom određenog vremena u istom poduzeću.
3. Veličine tog pokazatelja u sličnom poduzeću koji pripada istoj grupaciji,
4. Prosječna vrijednost određenog pokazatelja koji pripadaju istoj grupaciji.,¹⁷

U odnosu na korištenje apsolutnih vrijednosti u usporedbi, velika je prednost pokazatelje u tome što oni ne ovise o veličini poduzeća. Ako se uzme u obzir da se neko poduzeće poveća u roku od nekoliko godina, pokazatelji u financijskih izvještajima biti će još uvijek usporedivi.

¹⁶Vukoja, B. Primjena analize financijskih izvještaja pomoću ključnih financijskih pokazatelja kao temelj donošenja poslovnih odluka, str 4, [Internet] <http://www.revident.ba/public/files/primjena-analize-financijskih-izvjestaja-pomocu-kljucnih-financijskih-pokazatelja.pdf>, [10.06.2017.].

¹⁷Žager,K., Žager,L. (1996): Računovodstveni standardi, financijski izvještaji i revizija, Inženjerski biro, Zagreb, str 224.

Osnovna podjela financijskih pokazatelja:

1. „Pokazatelji likvidnosti (*liquidityratios*)
2. Pokazatelji zaduženosti (*leverageratios*)
3. Pokazatelji aktivnosti (*activityratios*)
4. Pokazatelji ekonomičnosti (*economicratios*)
5. Pokazatelji profitabilnosti (*profitabilityratios*)
6. Pokazatelji investiranja (*investmentratios*)¹⁸

Slika 4. Razvrstavanje financijskih pokazatelja

Izvor: Prikaz autora prema Orsag, S. (2015): Financijski izvještaji, novčani tokovi i porezi: Poslovne financije, Avantis, Zagreb, str. 101.

¹⁸Gulin,D., Tušek,B., Žager,L., Perčević, H. (2001): Poslovno planiranje, kontrola i analiza, HZRIF, Zagreb, str. 180.

3.1.5. Pojam i uloga financijskih pokazatelja

„Pokazatelj je racionalan broj u kojem je sadržana jedinica mjere i mjera količine kvalitete pojedinih ekonomskih pojava i problema, koje u cjelini procesa smišljenoga postizanja ciljeva i ostvarivanja rezultata, u postojećim uvjetima rada i poslovanja poduzeća, nastaju i odvijaju se sukladno stupnju uvažavanja principa racionalnog djelovanja.“¹⁹

Predstavljena definicija financijskog pokazatelja ističe sljedeće tri ključne riječi:

1. „relativni broj,
2. izraz kvalitete,
3. mjerenje.“²⁰

Na temelju prethodne definicije pokazatelja, isti se definira kao racionalan broj koji je nastao kao rezultat odnosa među različitim ekonomskim veličinama, koji se izmjereni u financijskim izvještajima. Tako se može reći da pokazatelj nije mjera nekih ekonomskih veličina koji se kao mjerna jedinica označava kao apsolutni broj veličine ekonomskih pojava. On je relativni broj pomoću kojeg se ukazuje na određene ekonomske pojave i njihove veličine u kontekstu kvalitete ekonomije.

Korištenje ekonomskih pokazatelja odnosi se samo na analizu onih veličina koje imaju smisla, iz razloga što se naglasak stavlja na prikazivanje kvalitete ekonomije. Iz navedenog se može zaključiti da se pokazateljima promatraju samo oni odnosi ekonomskih veličina koji ukazuju na sposobnost reprodukcije analiziranog društva, a ne bilo koje veličine iz financijskih izvještaja. Općenito, pod mjerom se smatra granica promjene količine nakon koje se može provoditi kvalitativno mjerenje pojave .

3.2. Standardni financijski pokazatelji

Financijski će se pokazatelji najprije opisati redoslijedom prethodno opisane klasifikacije. Nakon toga razmotrit će se i njihova upotreba na ključnim područjima analize financijskih izvještaja, profitabilnosti i likvidnosti. Na kraju će se pokazatelji razmotriti unutar novčanog toka.

¹⁹Tintor, J. (2009): Poslovna analiza, Masmedia, Zagreb, str. 457.

²⁰Orsag, S. (2015): Financijski izvještaji, novčani tokovi i porezi: Poslovne financije, Avantis, Zagreb, str. 100.

3.2.1. Pokazatelji djelovanja poluge

Pokazatelji djelovanja poluge objašnjavaju koliki je stupanj zaduženosti društva, tj., pomoću ovog pokazatelja mjeri se zaduženost društva i sposobnost tog istog društva u plaćanju dugova i kamata koji su pripisani uz dugove.

Tim se mjerenjem zaduženost poduzeća i sposobnost servisiranja dugova promatraju:

- „kao dio ukupne vrijednosti bilance,
- kao dio ukupne vrijednosti profita,
- kao dio ukupne vrijednosti novčanog toka.“²¹

Pokazatelji djelovanja poluge smatraju se i kao pokazatelji financijske snage društva koji se analiziraju na temelju veličine bilance i novčanog toka koji je raspoloživ za njegovo servisiranje.

Postoje dva temeljna pokazatelja djelovanja poluge a to su stupanj zaduženosti i odnos duga i glavnice, te se pomoću njih analizira zaduženost društva. Uz navedena dva pokazatelja pojavljuju se i pokazatelji pokrića kojima se mjeri financijska mogućnost vraćanja dugova u odnosu na profit koje društvo ostvari i koji čini temelj za vraćanje dugova

3.3. Pokazatelj likvidnosti

Pomoću pokazatelja likvidnosti procjenjuje se sposobnost poduzeća da se udovolji kratkoročnim obvezama. Neke od kratkoročnih obveza koje dospijevaju na naplatu su obveze prema dobavljačima i vjerovnicima koji poduzeću odobravaju kratkoročne kredite. I pomoću pokazatelja likvidnosti analizira se mogućnost društva da otplati navedene kratkoročne obveze.

„Najznačajniji pokazatelji iz skupine pokazatelja likvidnosti su:

1. „Koeficijent trenutne likvidnosti

²¹http://web.efzg.hr/dok/EPO/finanaliza//pf-materijali_novo/PF-Dodatak2-Analiza_financijskih_izvjetaja-web.pdf, preuzeto 19.06.2017.

2. Koeficijent ubrzane likvidnosti
3. Koeficijent tekuće likvidnosti
4. Koeficijent financijske stabilnosti²²

Omjerom kratkoročne imovine i kratkoročnih obveza može se izmjeriti koeficijent tekuće likvidnosti.

$$\text{Tekuća likvidnost} = \frac{\text{tekuća imovina}}{\text{tekuće obveze}} \quad (9)$$

Što je veća vrijednost pokazatelja likvidnosti to je bolja financijska pozicija društva koje je dužnik prema dobavljačima. Kada se pokazatelj likvidnosti društva promatra sa strane pozajmitelja, odnosno dobavljača, veći stupanj likvidnosti društva pozajmitelju osigurava veću zaštitu od potencijalnih mogućih gubitaka koji su prouzročeni poslovnim promašajem dužnika. U situaciji kada je kratkotrajna imovina veća od kratkoročnih obaveza osigurava se zaštita potraživanja pozajmitelja ako bi došlo do likvidacije zaliha uslijed prisilne prodaje ili ukoliko bi se pojavili povećani problemi u naplati potraživanja. Sa druge strane gledišta, prevelika vrijednost pokazatelja tekuće likvidnosti upućuje na loša postupanja menadžmenta, jer veoma visok stupanj likvidnosti može upućivati na neiskorištenu gotovinu i preveliku količinu zaliha. Isto tako, objašnjena situacija može upućivati na to da se ne koriste dovoljno mogućnosti kreditiranja od strane dobavljača.

Optimalna veličina omjera kratkoročne imovine i kratkoročnih obveza smatra se 2:1 jer se smatra da je sa tim omjerom moguće pokriće kratkoročnih obveza, uz to da se kratkoročna imovina u ukupnoj imovini smanji do 50%. Takva procjena stupnja likvidnosti uvjetovana je od mnogo činitelja kao što su grana industrije i njezina buduća perspektiva.

Stupanj likvidnosti može biti i niži u situaciji kada društvo ima brzi obrt zaliha i kada je u mogućnosti bez problema naplatiti svoju realizaciju, ali taj stupanj nikako ne bi trebao biti manji od 1:1.

²²Dervišević, F. (2008): Analiza poslovanja za menadžere, Ekonomski fakultet Bihać, Bihać, str. 73.

Uz pomoć pokazatelja ubrzane likvidnosti moguće je izračunati mogućnost društva u otplaćivanju svojih kratkoročnih obveza uz korištenje najlikvidnije imovine. Ova vrsta mjerenja likvidnosti smatra se veoma preciznom jer iz analize izuzima izračun zalihe:

$$\text{Ubrzana likvidnost} = \frac{\text{tekuća imovina-zalihe}}{\text{tekuće obveze}} \quad (10)$$

Vrijednost ovoga pokazatelja trebala bi iznositi minimalno 1 ili više, tj. iznos zbroja novca i potraživanja trebale bi biti veće od iznosa tekućih obveza. Ukoliko je navedeni pokazatelj visok, to označava da je neophodno poboljšati upravljanje gotovinom kako bi se smanjio višak iste, i smanjiti kratkotrajnu imovinu u korist dugotrajne. Banke i druge vrste kreditora uglavnom koriste ovu vrstu pokazatelja jer se pomoću njega može uočiti opasnost dužnika u nemogućnosti izmirenja svojih obaveza u traženom roku.

Pokazatelj financijske stabilnosti je pokazatelj koji bi trebao imati vrijednost najviše 1. Kada pokazatelj financijske stabilnosti iznosi manje od 1 to ukazuje da se sve veći udio kratkotrajne imovine financira iz dugoročnih izvora, i takva situacija upućuje na nestabilnost društva. Pokazatelj financijske stabilnosti računa se na sljedeći način:

$$\text{Financijska stabilnost} = \frac{\text{dugotrajna imovina}}{\text{kapital+dugoročne obveze}} \quad (11)$$

3.4. Pokazatelj zaduženosti

Izvori financiranja koji se moraju otplatiti na kraći ili duži rok, nazivaju se dugovi. Pomoću pokazatelja zaduženosti mjeri se stupanj financijske zaduženosti poduzeća, tj. koliko je poduzeće koristilo tuđe izvore za financiranje svog poslovanja.

„U analizi zaduženosti važne su dvije vrste pokazatelja zaduženosti (financijske poluge):

1. Pokazatelji na temelju stavljanja u omjer računa bilance radi utvrđivanja razmjera u kojem se imovina financirala posuđenim sredstvima,
2. Pokazatelji na temelju računa bilance uspjeha radi utvrđivanja koliko su puta fiksne naknade pokrivene dobitkom.“²³

²³Vukoja, B. Primjena analize financijskih izvještaja pomoću ključnih financijskih pokazatelja kao temelj donošenja poslovnih odluka, str 8, [Internet] <http://www.revident.ba/public/files/primjena-analize-financijskih-izvjestaja-pomocu-kljucnih-financijskih-pokazatelja.pdf>, [10.06.2017.].

„Najčešći pokazatelji zaduženosti su:

1. Koeficijent zaduženosti
2. Koeficijent vlastitog financiranja
3. Koeficijent financiranja
4. Koeficijent pokriva kamata
5. Faktor zaduženosti
6. Stupanj pokriva I
7. Stupanj pokriva II²⁴

3.5. Koeficijent zaduženosti

„Koeficijent zaduženosti (eng. *debt ratio*, *leverageratio*, *indebtednesscoefficient*) pokazuje do koje mjere poduzeće koristi zaduživanje kao oblik financiranja, odnosno koji je postotak imovine nabavljen zaduživanjem. Što je veći odnos duga i imovine, veći je financijski rizik, a što je manji, niži je financijski rizik. U pravilu bi vrijednost koeficijenta zaduženosti trebala biti 50% ili manja.“²⁵

$$\text{Koeficijent zaduženosti} = \frac{\text{ukupne obveze}}{\text{ukupna imovina}} \quad (12)$$

Pomoću koeficijenta vlastitog financiranja može se uočiti koliko je imovine poduzeće financiralo pomoću vlastitog kapitala. Vrijednost koeficijenta vlastitog financiranja trebao bi iznositi više od 50%. Izračunava se prema sljedećoj formuli:

$$\text{Koeficijent vlastitog financiranja} = \frac{\text{glavnica}}{\text{ukupna imovina}} \quad (13)$$

3.6. Odnos duga i glavnice

„Gornja granica odnosa duga i glavnice je najčešće 2:1, s udjelom dugoročnog duga ne većim od jedne trećine. Visoka vrijednost ovog pokazatelja ukazuje na moguće poteškoće pri

²⁴Dervišević, F. (2008): Analiza poslovanja za menadžere, Ekonomski fakultet Bihać, Bihać, str. 73.

²⁵Šarlija, N. (2009): Predavanja za kolegij „Analiza poslovanja poduzeća“, Ekonomski fakultet Osijek, Osijek, str. 5 [Internet] https://www.mathos.unios.hr/analizapp/Files/Financijska_analiza.doc.pdf, [10.06.2017.].

vraćanju posuđenih sredstava i plaćanju kamata. Odnos duga i glavnice se izračunava na sljedeći način:²⁶

$$\text{Odnos duga i glavnice} = \frac{\text{ukupni dug (obveze)}}{\text{ukupna glavnica}} \quad (14)$$

„Stupanj pokrića I. i II. govore o pokriću dugotrajne imovine glavnicom (stupanj pokrića I.), tj. glavnicom uvećanom za dugoročne obveze (stupanj pokrića II.). Oba pokazatelja se računaju na temelju podataka iz bilance. Potrebno je istaknuti da kod vrijednosti pokazatelja stupanj pokrića II. treba mora biti veća od jedan. Ova tvrdnja proizlazi iz činjenice da dio dugoročnih izvora, zbog održanja likvidnosti, mora biti iskorišten za financiranje kratkotrajne imovine. Samim time, pokazatelje stupnja pokrića moguće je istovremeno razmatrati i kao pokazatelje likvidnosti. Računaju se na sljedeći način:²⁷

$$\text{Stupanj pokrića I.} = \frac{\text{vlastiti kapital}}{\text{dugotrajna imovina}} \times 100 \quad (15)$$

$$\text{Stupanj pokrića II.} = \frac{\text{vlastiti kapital} + \text{dugoročne obveze}}{\text{dugotrajna imovina}} \times 100 \quad (16)$$

²⁶Ibid, str. 6.

²⁷Šarlija, N. (2009) Predavanja za kolegij „Analiza poslovanja poduzeća“, Ekonomski fakultet Osijek, Osijek, str. 6, [Internet] https://www.mathos.unios.hr/analizapp/Files/Financijska_analiza.doc.pdf, [10.06.2017.].

4. ANALIZA STRUKTURE BILANCE NA PRIMJERU PRIMA COMMERCE D.O.O.

U ovome poglavlju biti će provedeno i analizirano financijsko poslovanje Prima Commerce d.o.o. u razdoblju od 2013. do 2016. godine na temelju osnovnih financijskih pokazatelja. Tvrtka Prima Commerce d.o.o. hrvatski je proizvođač namještaja, a ujedno i najveći lanac salona namještaja u Hrvatskoj. Sjedište tvrtke nalazi se u Bjelovaru, a na hrvatskom tržištu kompanija posluje od 1995. godine.

Tablica 2. Bilančni prikaz Prima Commerce d.o.o. za razdoblje od 2013. do 2016. god.

Naziv pozicije	31.12. 2013.	31.12. 2014.	31.12. 2015.	31.12. 2016.
Aktiva				
A) Potraživanja za upisani, a neplaćeni kapital				
B) Dugotrajna imovina	51.977.731	50.350.513	69.714.372	67.998.298
I. Nematerijalna imovina	1.185.032	549.464	188.596	426.830
1. Izdaci za razvoj				
2. Koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava	1.185.032	549.464	188.596	426.830
3. Goodwill				
4. Predujmovi za nabavu nematerijalne imovine				
5. Nematerijalna imovina u pripremi				
6. Ostala nematerijalna imovina				
II. Materijalna imovina	50.792.699	49.801.049	39.525.776	37.571.468
1. Zemljište	13.145.492	13.512.992	13.136.037	13.136.037
2. Građevinski objekti	13.901.921	13.347.593	9.560.234	6.749.623
3. Postrojenja i oprema	7.447.333	5.790.731	520.129	2.652.626
4. Alati, pogonski inventar i transportna imovina	1.696.229	2.548.008	1.686.789	406.740
5. Biološka imovina				
6. Predujmovi za materijalnu imovinu	13.130.947	13.130.948	13.130.947	13.130.947
7. Materijalna imovina u pripremi	1.443.777	1.443.777	1.491.640	1.495.495
8. Ostala materijalna imovina				
9. Ulaganje u nekretnine	27.000	27.000		
III. Dugotrajna financijska imovina	0	0	30.000.000	30.000.000
1. Ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe			30.000.000	30.000.000
2. Ulaganja u ostale vrijednosne papire poduzetnika unutar grupe				
3. Dani zajmovi, depoziti i slično poduzetnicima unutar grupe				
4. Ulaganja u udjele (dionice) društva povezanih sudjelujućim interesom				
5. Ulaganja u ostale vrijednosne papire društva povezanih sudjelujućim interesom				

6. Dani zajmovi, depoziti i slično društvima povezanim sudjelujućim interesom				
7. Ulaganja u vrijednosne papire				
8. Dani zajmovi, depoziti i slično				
9. Ostala ulaganja koja se obračunavaju metodom udjela				
10. Ostala dugotrajna financijska imovina				
IV. Potraživanja	0	0	0	0
1. Potraživanja od poduzetnika unutar grupe				
2. Potraživanja od društava povezanih sudjelujućim interesom				
3. Potraživanja od kupca				
4. Ostala potraživanja				
V. Odgođena porezna imovina				
C) Kratkotrajna imovina	192.553.654	177.243.630	163.582.386	143.860.462
I. Zalihe	98.890.728	99.382.109	81.773.275	77.016.506
1. Sirovine i materijal	12.919.299	13.593.673	7.861.613	7.360.128
2. Proizvodnja u tijeku	10.544.605	12.053.454	7.824.715	3.086.735
3. Gotovi proizvodi	22.893.806	26.182.077	28.354.677	31.553.332
4. Trgovačka roba	52.510.105	47.552.905	37.694.370	35.012.013
5. Predujmovi za zalihe	22.913		37.900	4.298
6. Dugotrajna imovina namijenjena prodaji				
7. Biološka imovina				
II. Potraživanja	78.756.526	60.334.059	58.906.536	38.373.643
1. Potraživanja od poduzetnika unutar grupe			374.060	771.929
2. Potraživanja od društava povezanih sudjelujućim interesom	77.118.518	58.583.725		
3. Potraživanja od kupca			56.483.401	35.706.654
4. Potraživanja od zaposlenika i članova poduzetnika	21.868	31.131	22.136	26.300
5. Potraživanja od države i drugih institucija	1.594.887	1.643.821	1.842.445	1.743.232
6. Ostala potraživanja	21.253	75.382	184.494	125.528
III. Kratkotrajna financijska imovina	14.297.799	16.374.248	22.457.287	27.178.924
1. Ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe				
2. Ulaganja u ostale vrijednosne papire poduzetnika unutar grupe				
3. Dani zajmovi, depoziti i slično poduzetnicima unutar grupe			5.493.221	10.233.721
4. Ulaganja u udjele (dionice) društva povezanih sudjelujućim interesom				
5. Ulaganja u ostale vrijednosne papire društva povezanih sudjelujućim interesom				
6. Dani zajmovi, depoziti i slično društvima povezanim sudjelujućim interesom				
7. Ulaganja u vrijednosne papire				
8. Dani zajmovi, depoziti i slično	6.153.409	8.963.227	11.199.852	12.197.011
9. Ostala financijska imovina	8.144.390	7.411.021	5.764.214	4.748.192

IV. Novac u bilanci i blagajni	608.601	1.153.214	445.288	1.291.389
D) Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i obračunati prihodi	1.500		1.540	64.777
E) Ukupno aktiva	244.532.885	227.594.143	233.298.298	211.923.537
F) Izvanbilančni zapisi				

Naziv pozicije	31.12. 2013.	31.12. 2014.	31.12. 2015.	31.12. 2016.
Pasiva				
A) Kapital i rezerve	15.218.954	13.989.087	43.616.976	43.915.580
I. Temeljni (upisni) kapital	20.000	20.000	20.000	20.000
II. Kapitalne rezerve				
III. Rezerve iz dobiti	0	0	0	0
1. Zakonske rezerve				
2. Rezerve za vlastite dionice				
3. Vlastite dionice i udjeli (odbitna stavka)				
4. Statutarne rezerve				
5. Ostale rezerve				
IV. Revalorizacijske rezerve				
V. Rezerve fer vrijednosti			0	0
1. Fer vrijednost financijske imovine raspoložive za prodaju				
2. Učinkoviti dio zaštite novčanih tokova				
3. Učinkoviti dio zaštite neto ulaganja u inozemstvu				
VI. Zadržana dobit ili preneseni gubitak	44.333.581	14.506.652	42.791.953	43.596.976
1. Zadržana dobit	44.333.581	14.506.652	42.791.953	43.596.976
2. Preneseni gubitak				
VII. Dobit ili gubitak poslovne godine	38.099.679	-1.299.868	805.023	298.604
1. Dobit poslovne godine			805.023	298.604
2. Gubitak poslovne godine	38.099.679	1.229.868		
VIII. Manjinski (ne kontrolirajući) interes	8.965.052	692.303		
B) Rezerviranja	0	0	0	0
1. Rezerviranja za mirovine, otpremnine i slične obveze				
2. Rezerviranja za porezne obveze				
3. Rezerviranja za započete sudske sporove				
4. Rezerviranja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava				
5. Rezerviranja za troškove u jamstvenim rokovima				
6. Druga rezerviranja				
C) Dugoročne obveze	139.879.546	130.597.836	106.022.696	127.386.416
1. Obveze prema poduzetnicima unutar grupe				
2. Obveze za zajmove, depozite i slično poduzetnika unutar grupe				

3. Obveze prema društvima povezanim sudjelujućim interesom				
4. Obveze za zajmove, depozite i slično društava povezanih sudjelujućim interesom				
5. Obveze za zajmove, depozite i slično	28.125.000	20.446.492	17.844.739	5.083.739
6. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	139.879.546	130.597.836	24.805.982	58.017.798
7. Obveze za predujmove				
8. Obveze prema dobavljačima	62.623.846	63.043.843	63.371.975	64.284.879
9. Obveze po vrijednosnim papirima				
10. Ostale dugoročne obveze				
11. Odgođena porezna obveza				
D) Kratkoročne obveze	89.434.385	82.956.413	83.656.368	40.616.307
1. Obveze prema poduzetnicima unutar grupe				
2. Obveze za zajmove, depozite i slično poduzetnika unutar grupe				
3. Obveze prema društvima povezanim sudjelujućim interesom				
4. Obveze za zajmove, depozite i slično društava povezanih sudjelujućim interesom				
5. Obveze za zajmove, depozite i slično				
6. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	28.757.949	31.543.697	25.694.096	2.855.809
7. Obveze za predujmove	7.110.634	5.793.241	5.849.445	5.595.324
8. Obveze prema dobavljačima	39.823.646	32.122.595	38.538.520	18.438.552
9. Obveze po vrijednosnim papirima	2.005.150	1.600.000	2.050.000	800.000
10. Obveze prema zaposlenicima			2.424.326	2.584.545
11. Obveze za poreze, doprinose i slična davanja	1.998.311	2.231.132	3.279.512	3.642.174
12. Obveze s osnove udjela u rezultate				
13. Obveze po osnovi dugotrajne imovine namijenjene prodaji				
14. Ostale kratkoročne obveze	6.988.706	7.264.665	5.820.469	6.699.903
E) Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućega razdoblja			2.258	5.234
F) Ukupno – pasiva	244.532.885	277.594.143	233.298.298	211.923.537
G) Izvanbilančni zapisi				

Izvor: Izrada autora prema: IHS- Revizor d.o.o. (2014.- 2016.) Konsolidirani financijski izvještaji zajedno sa izvještajima neovisnog revizora, Prima Commerce, d.o.o. Bjelovar. [Internet], raspoloživo na <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/>, [20.08.2017.]

1.1. Vertikalna analiza

Pomoću vertikalne analize promatra se udio pojedinačnih bitnih stavki bilance unutar ukupne aktive, odnosno ukupne pasive.

Tablica 3. Vertikalna analiza bilance na primjeru Prima Commerce d.o.o. za razdoblje od 2013. do 2016. Godine

Naziv pozicije	31.12. 2013.	31.12. 2014.	31.12. 2015.	31.12. 2016.	2013.	2014.	2015.	2016.
Aktiva					(Pozicija u aktivi/ ukupna aktiva) * 100			
B) Dugotrajna imovina	51.977.731	50.350.513	69.714.372	67.998.298	21,26	22,12	29,88	32,09
I. Nematerijalna imovina	1.185.032	549.464	188.596	426.830	0,48	0,24	0,08	0,20
2. Koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava	1.185.032	549.464	188.596	426.830	0,48	0,24	0,08	0,20
II. Materijalna imovina	50.792.699	49.801.049	39.525.776	37.571.468	20,77	21,88	16,94	17,73
1. Zemljište	13.145.492	13.512.992	13.136.037	13.136.037	5,38	5,94	5,63	6,20
2. Građevinski objekti	13.901.921	13.347.593	9.560.234	6.749.623	5,69	5,86	4,10	3,18
3. Postrojenja i oprema	7.447.333	5.790.731	520.129	2.652.626	3,05	2,54	0,22	1,25
4. Alati, pogonski inventar i transportna imovina	1.696.229	2.548.008	1.686.789	406.740	0,69	1,12	0,72	0,19
6. Predumovi za materijalnu imovinu	13.130.947	13.130.948	13.130.947	13.130.947	5,37	5,77	5,63	6,20
7. Materijalna imovina u pripremi	1.443.777	1.443.777	1.491.640	1.495.495	0,59	0,63	0,64	0,71
9. Ulaganje u nekretnine	27.000	27.000			0,01	0,01	0,00	0,00
III. Dugotrajna financijska imovina	0	0	30.000.000	30.000.000	0,00	0,00	12,86	14,16

1. Ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe			30.000.000	30.000.000	0,00	0,00	12,86	14,16
C) Kratkotrajna imovina	192.553.654	177.243.630	163.582.386	143.860.462	78,74	77,88	70,12	67,88
I. Zalihe	98.890.728	99.382.109	81.773.275	77.016.506	40,44	43,67	35,05	36,34
1. Sirovine i materijal	12.919.299	13.593.673	7.861.613	7.360.128	5,28	5,97	3,37	3,47
2. Proizvodnja u tijeku	10.544.605	12.053.454	7.824.715	3.086.735	4,31	5,30	3,35	1,46
3. Gotovi proizvodi	22.893.806	26.182.077	28.354.677	31.553.332	9,36	11,50	12,15	14,89
4. Trgovačka roba	52.510.105	47.552.905	37.694.370	35.012.013	21,47	20,89	16,16	16,52
5. Predujmovi za zalihe	22.913		37.900	4.298	0,01	0,00	0,02	0,00
II. Potraživanja	78.756.526	60.334.059	58.906.536	38.373.643	32,21	26,51	25,25	18,11
1. Potraživanja od poduzetnika unutar grupe			374.060	771.929	0,00	0,00	0,16	0,36
2. Potraživanja od društava povezanih sudjelujući m interesom	77.118.518	58.583.725			31,54	25,74	0,00	0,00
3. Potraživanja od kupca			56.483.401	35.706.654	0,00	0,00	24,21	16,85
4. Potraživanja od zaposlenika i članova poduzetnika	21.868	31.131	22.136	26.300	0,01	0,01	0,01	0,01
5. Potraživanja od države i drugih institucija	1.594.887	1.643.821	1.842.445	1.743.232	0,65	0,72	0,79	0,82
6. Ostala potraživanja	21.253	75.382	184.494	125.528	0,01	0,03	0,08	0,06
III. Kratkotrajna financijska imovina	14.297.799	16.374.248	22.457.287	27.178.924	5,85	7,19	9,63	12,82
3. Dani zajmovi, depoziti i slično			5.493.221	10.233.721	0,00	0,00	2,35	4,83

poduzetnici ma unutar grupe									
8. Dani zajmovi, depoziti i slično	6.153.409	8.963.227	11.199.852	12.197.011	2,52	3,94	4,80	5,76	
9. Ostala financijska imovina	8.144.390	7.411.021	5.764.214	4.748.192	3,33	3,26	2,47	2,24	
IV. Novac u bilanci i blagajni	608.601	1.153.214	445.288	1.291.389	0,25	0,51	0,19	0,61	
D) Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i obračunati prihodi	1.500		1.540	64.777	0,00	0,00	0,00	0,03	
E) Ukupno aktiva	244.532.885	227.594.143	233.298.298	211.923.537	100	100	100	100	

Naziv pozicije	31.12. 2013.	31.12. 2014.	31.12. 2015.	31.12. 2016.	2013.	2014.	2015.	2016.
					(Pozicija u pasivi/ ukupna pasiva) * 100			
Pasiva								
A) Kapital i rezerve	15.218.954	13.989.087	43.616.976	43.915.580	6,22	5,04	18,70	20,72
I. Temeljni (upisni) kapital	20.000	20.000	20.000	20.000	0,01	0,01	0,01	0,01
VI. Zadržana dobit ili preneseni gubitak	44.333.581	14.506.652	42.791.953	43.596.976	18,13	5,23	18,34	20,57
1. Zadržana dobit	44.333.581	14.506.652	42.791.953	43.596.976	18,13	5,23	18,34	20,57
VII. Dobit ili gubitak poslovne godine	-38.099.679	-1.299.868	805.023	298.604	15,58	-0,47	0,35	0,14
1. Dobit poslovne godine			805.023	298.604	0,00	0,00	0,35	0,14
2. Gubitak poslovne godine	38.099.679	1.229.868			15,58	0,44	0,00	0,00
VIII. Manjinski (nekontrolir ajući) interes	8.965.052	692.303			3,67	0,25	0,00	0,00

B) Rezerviranja	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00
C) Dugoročne obveze	139.879.546	130.597.836	106.022.696	127.386.416	57,2	47,05	45,45	60,11
5. Obveze za zajmove, depozite i slično	28.125.000	20.446.492	17.844.739	5.083.739	11,5	7,37	7,65	2,40
6. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	139.879.546	130.597.836	24.805.982	58.017.798	57,2	47,05	10,63	27,38
7. Obveze za predujmove					0,00	0,00	0,00	0,00
8. Obveze prema dobavljačima	62.623.846	63.043.843	63.371.975	64.284.879	25,61	22,71	27,16	30,33
D) Kratkoročne obveze	89.434.385	82.956.413	83.656.368	40.616.307	36,57	29,88	35,86	19,17
6. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	28.757.949	31.543.697	25.694.096	2.855.809	11,76	11,36	11,01	1,35
7. Obveze za predujmove	7.110.634	5.793.241	5.849.445	5.595.324	2,91	2,09	2,51	2,64
8. Obveze prema dobavljačima	39.823.646	32.122.595	38.538.520	18.438.552	16,29	11,57	16,52	8,70
9. Obveze po vrijednosnim papirima	2.005.150	1.600.000	2.050.000	800.000	0,82	0,58	0,88	0,38
10. Obveze prema zaposlenicima			2.424.326	2.584.545	0,00	0,00	1,04	1,22
11. Obveze za poreze, doprinose i slična davanja	1.998.311	2.231.132	3.279.512	3.642.174	0,82	0,80	1,41	1,72
14. Ostale kratkoročne obveze	6.988.706	7.264.665	5.820.469	6.699.903	2,86	2,62	2,49	3,16
E) Odgođeno plaćanje troškova i			2.258	5.234	0,00	0,00	0,00	0,00

prihod budućega razdoblja								
F) Ukupno – pasiva	244.532.885	277.594.143	233.298.298	211.923.537	100	100	100	100

Izvor: Izrada autora prema: IHS- Revizor d.o.o. (2014.- 2016.) Konsolidirani financijski izvještaji zajedno sa izvještajima neovisnog revizora, Prima Commerce, d.o.o. Bjelovar.[Internet], raspoloživo na: <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/>, [20.08.2017.]

Na temelju bilance Prima Commerce d.o.o. u 2013. godine dugotrajna imovina činila je 21,26% ukupne aktive, od čega se 0,48% odnosi na dugotrajnu nematerijalnu imovinu kao što su izdaci za razvoj, koncesije, patenti, goodwill predujmovi za nabavu nematerijalne imovine, nematerijalna imovina u pripremi, te ostala nematerijalna imovina. Od ukupne dugotrajne imovine, materijalna imovina činila je 97,72 % iste, odnosno 20,77% ukupne aktive, a čine ju zemljište, postrojenja i opreme, biološka imovina, građevinski objekti, materijalna imovina u pripremi, ulaganja u nekretnine i ostala materijalna imovina.

Kratkotrajna imovina činila je 78,74 % ukupne aktive u 2013. godini, od čega su 44,44% činile zalihe koje se odnose na sirovine i materijal, trgovačku robu, gotove proizvode, predujmove za zalihe i proizvodnju u tijeku, te su 30,21 % kratkotrajne imovine činila potraživanja kao što su potraživanja od kupaca, potraživanja od države i zaposlenika i dr. Kratkotrajna financijska imovina u 2013. godini činila je 72,26% kratkotrajne imovine, odnosno 5,85% ukupne aktivne, a ona se sastoji od ulaganja od vrijednosne papire, udjela u povezanim poduzetnicima, danih zajmova, depozita i slično. Novac u banci i blagajni u 2013. godini iznosio je 608,601 kuna što čini 0,25% ukupne aktive.

Kada je u pitanju pasiva i njezine sastavnice u 2013. godini, kapital i rezerve su iznosile 62,28 % ukupne pasive, te je 18,13% od toga činila zadržana dobit. Prima Commerce d.o.o. je u 2013. godini poslovala sa gubitkom koji je činio 15,58% ukupne pasive.

Dugoročne obveze zauzimale su 57,17% ukupne pasive u promatranoj godini, a njih su činile obveze za najmove, depozite i slično (20,11%), obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama (35,12%) i obveze prema dobavljačima (44,77%). Kratkoročne obveze su zauzimale udio u ukupnoj pasivi od 36,75%, a njih su činile kratkoročne obveze prema bankama i drugima financijskim institucijama (32,16%), obveze za predujmove (7,95%), obveze prema dobavljačima (44,53%), obveze prema vrijednosnim papirima

(2,24%), obveze prema zaposlenicima (2,23%), obveze za poreze, doprinose i slična davanja (3,08%) i ostale kratkoročne obveze (7,81%).

Vertikalna analiza Prima Commerce d.o.o. za 2014. godinu ukazuje kako dugotrajna materijalna imovina čini udio od 22,12% ukupne aktive, te ju čine nematerijalna imovina sa udjelom u ukupnoj aktivi od 0,25%. Materijalna imovina zauzima udio u ukupnoj aktivi od 23,00%, a sastoji se od zemljišta (27,13%), građevinskih objekata (26,80%), postrojenja i opreme (4,42%), alata, pogonskog inventara i transportne imovine (5,12%), predujmova za materijalnu imovinu (23,37%), materijalne imovine u pripremi (0,03%) i ulaganja u nekretnine (0,05%).

Kratkotrajna imovina Prima Commerce d.o.o. u 2014. godini zauzima udio u ukupnoj aktivi od 77,88 %, a čine ju zalihe sa 43,67% udjela u ukupnoj aktivi, potraživanja sa udjelom od 26,51%, kratkotrajna financijska imovina sa udjelom od 7,19%, te novca u banci i blagajni sa udjelom u ukupnoj aktivi od 0,51%.

Kapital i rezerve su činile 6,15% ukupne pasive Prima Commerce d.o.o. u 2014. godini, sa udjelom od 0,88% temeljnog kapitala, zadržanom dobiti od 6,37%, i ove godina poduzeće se poslovalo sa gubitkom koji je činio 0,54% ukupne pasive. Dugoročne obveze činile su 57,38 ukupne pasive, dok su kratkoročne obveze činile 36,4% iste.

Primjenom vertikalne analize za Prima Commerce d.o.o. u 2015. godini ukupna aktiva iznosila je 216 484,871 HRK, a dugotrajna imovina zauzimala je udio od 18,82 %, koju čine materijalna imovina sa udjelom od 18,72% ukupne aktive, i nematerijalna imovina sa udjelom od 0,09% iste.

Kratkotrajna imovina činila je 81,18% ukupne aktive, sa zalihama od 43,80%, potraživanjima od 28,93%, kratkotrajnom financijskom imovinom od 8,25% i novcem u banci i blagajni sa udjelom u ukupnoj aktivi od 0,21%.²⁸

Kapital i rezerve činili su udio od 6,24% ukupne pasive. Prima Commerce d.o.o. i u 2015. godini bilježi gubitak poslovne godine koji čini 0,15% ukupne pasive. U 2015. godini dugoročne obveze iznose 53,51% ukupne pasive, a njih su činile obveze za najmove, depozite i slično (15,40%), obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama (29,89%) i obveze prema dobavljačima (54,71%). Kratkoročne obveze su zauzimale udio u ukupnoj

²⁸Izvor za izračun pokazatelja, IHS-Revizor d.o.o. (2015) Konsolidirani financijski izvještaji za 2014. godinu zajedno sa izvještajem neovisnog revizora, Prima Commerce, Bjelovar, str. 4.-8.

pasivi od 41,17%, a njih su činile kratkoročne obveze prema bankama i drugima financijskim institucijama (29,49%), obveze za predujmove (6,74%), obveze prema dobavljačima (47,57%), obveze prema vrijednosnim papirima (2,35%), obveze prema zaposlenicima (2,78%), obveze za poreze, doprinose i slična davanja (4,38%) i ostale kratkoročne obveze (6,68%).²⁹

Na temelju bilance Prima Commerce d.o.o. iz 2016. godine dugotrajna imovina iznosila je 32,086% ukupne aktive, od čega izdaci nematerijalne imovine i koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava čine svaki po 0,201% ukupne aktive.

Materijalna imovina čini udio u ukupnoj aktivi u iznosu od 17,728%. Materijalna imovina sastoji se od zemljišta koji u ukupnoj aktivi čine udio od 6,198%, građevinskih objekata sa udjelom u ukupnoj aktivi od 3,185%, postrojenja i opreme sa udjelom u ukupnoj aktivi od 1,252%, alata, pogonskog inventara i transportne imovine sa udjelom od 0,192% u ukupnoj aktivi, predujmova za materijalnu imovinu sa udjelom od 6,196%, materijalne imovine u pripremi (0,706%).

Dugotrajna financijska imovina čini udio u ukupnoj aktivi u iznosu od 14,156%, što se odnosi na ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe.

Kratkotrajna imovina zauzima udio u aktivi u iznosu od 67,883% ukupne aktive. Kratkotrajna imovina sastoji se od zaliha sa udjelom od 36,342% ukupne aktive. U skupinu zaliha spadaju sirovine i materijal sa udjelom od 3,473% ukupne aktive, proizvodnja u tijeku sa udjelom od 1,457% ukupne aktive, gotovi proizvodi sa udjelom od 14,889% ukupne aktive, trgovačka roba (16,521%) i predujmovi za zalihe sa udjelom od 0,002% ukupne aktive.

Na temelju bilance Prima Commerce d.o.o. iz 2016. godine potraživanja iznose 18,107% ukupne aktive. Najveći udio u potraživanjima odnosi se na potraživanja prema kupcima koji u ukupnoj aktivi zauzimaju udio u iznosu od 16,849 %.

Udio kratkotrajne financijske imovine u ukupnoj aktivi u 2016. godini iznosi 12,825%, i u najvećem dijelu sastoji se od danih zajmova za depozite i slično u iznosu od 5,755% ukupne aktive. Novac u bilanci i blagajni ima neznatan udio ukupne aktive u iznosu od 0,609%.

²⁹Izvor za izračun pokazatelja, IHS-Revizor d.o.o. (2016) Konsolidirani financijski izvještaji za 2015. godinu zajedno sa izvještajem neovisnog revizora, Prima Commerce, Bjelovar, str. 5.-9.

Na temelju prikaza bilance Prima Commerce d.o.o. iz 2016. godine kapital i rezerve činile se udio od 20,722% ukupne pasive, koje se sastoje od temeljnog (upisnog) kapitala u iznosu od 0,009%, zadržane dobiti ili prenesenog gubitka u iznosu od 20,572 % ukupne pasive i dobiti ili gubitka poslovne godine u iznosu od 0,141 % ukupne pasive.

Dugoročne obveze zauzimaju udio u ukupnoj pasivi u iznosu od 60,110% , na što se najveći dio odnosi na obveze prema dobavljačima u iznosu od 30,334% ukupne pasive, zatim obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama u iznosu od 27,377% .

Kratkoročne obveze u ukupnoj pasivi u 2016. godini čine udio od 19,166% u ukupnoj aktivni i sastoje se od obveza prema bankama i drugim financijskim institucijama (1,348%), obveza za predujmove (2,640%), obveza prema dobavljačima (8,701%), obveza po vrijednosnim papirima (0,377%), obveza prema zaposlenicima (1,220%), obveza za poreze, doprinose i slična davanja (1,719%), te ostalih kratkoročnih obveza (3,161%).

Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućega razdoblja čine udio u ukupnoj pasivi u iznosu od 0,002%.

1.2. Horizontalna analiza

Horizontalnom analizom prikazat će se usporedi prikaz apsolutnih svota najvažnijih pozicija bilance i promjena tih svota tijekom vremena za tri uzastopne godine.

Tablica 4. Horizontalna analiza bilance na primjeru Prima Commerce d.o.o. za razdoblje od 2013. do 2016. godine

Naziv pozicije	31.12. 2013.	31.12. 2014.	31.12. 2015.	31.12. 2016.	(2014.- 2013.) /2013*100	(2015.- 2014.) /2014*100	(2016.- 2015.) /2015*100
Aktiva							
B) Dugotrajna imovina	51.977.731	50.350.513	69.714.372	67.998.298	-3,13%	38,46%	-2,46%
I. Nematerijalna imovina	1.185.032	549.464	188.596	426.830	-53,63%	-65,68%	126,32%

2. Koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava	1.185.032	549.464	188.596	426.830	-53,63%	-65,68%	126,32%
II. Materijalna imovina	50.792.699	49.801.049	39.525.776	37.571.468	-1,95%	-20,63%	-4,94%
1. Zemljište	13.145.492	13.512.992	13.136.037	13.136.037	2,80%	-2,79%	0,00%
2. Građevinski objekti	13.901.921	13.347.593	9.560.234	6.749.623	-3,99%	-28,37%	-29,40%
3. Postrojenja i oprema	7.447.333	5.790.731	520.129	2.652.626	-22,24%	-91,02%	409,99%
4. Alati, pogonski inventar i transportna imovina	1.696.229	2.548.008	1.686.789	406.740	50,22%	-33,80%	-75,89%
6. Predumovi za materijalnu imovinu	13.130.947	13.130.948	13.130.947	13.130.947	0,00%	0,00%	0,00%
7. Materijalna imovina u pripremi	1.443.777	1.443.777	1.491.640	1.495.495	0,00%	3,32%	0,26%
9. Ulaganje u nekretnine	27.000	27.000			0,00%	-100,00%	
III. Dugotrajna financijska imovina	0	0	30.000.000	30.000.000			0,00%
1. Ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe			30.000.000	30.000.000			0,00%
C) Kratkotrajna imovina	192.553.654	177.243.630	163.582.386	43.860.462	-7,95%	-7,71%	-12,06%
I. Zalihe	98.890.728	99.382.109	81.773.275	77.016.506	0,50%	-17,72%	-5,82%
1. Sirovine i materijal	12.919.299	13.593.673	7.861.613	7.360.128	5,22%	-42,17%	-6,38%
2. Proizvodnja u tijeku	10.544.605	12.053.454	7.824.715	3.086.735	14,31%	-35,08%	-60,55%
3. Gotovi proizvodi	22.893.806	26.182.077	28.354.677	31.553.332	14,36%	8,30%	11,28%
4. Trgovačka roba	52.510.105	47.552.905	37.694.370	35.012.013	-9,44%	-20,73%	-7,12%

5. Predujmovi za zalihe	22.913		37.900	4.298	-100,00%		-88,66%
II. Potraživanja	78.756.526	60.334.059	58.906.536	38.373.643	-23,39%	-2,37%	-34,86%
1. Potraživanja od poduzetnika unutar grupe			374.060	771.929			106,37%
2. Potraživanja od društava povezanih sudjelujućim interesom	77.118.518	58.583.725			-24,03%	-100,00%	
3. Potraživanja od kupca			56.483.401	35.706.654			-36,78%
4. Potraživanja od zaposlenika i članova poduzetnika	21.868	31.131	22.136	26.300	42,36%	-28,89%	18,81%
5. Potraživanja od države i drugih institucija	1.594.887	1.643.821	1.842.445	1.743.232	3,07%	12,08%	-5,38%
6. Ostala potraživanja	21.253	75.382	184.494	125.528	254,69%	144,75%	-31,96%
III. Kratkotrajna fin. imovina	14.297.799	16.374.248	22.457.287	27.178.924	14,52%	37,15%	21,02%
3. Dani zajmovi, depoziti i slično poduzetnicima unutar grupe			5.493.221	10.233.721			86,30%
8. Dani zajmovi, depoziti i slično	6.153.409	8.963.227	11.199.852	12.197.011	45,66%	24,95%	8,90%
9. Ostala financijska imovina	8.144.390	7.411.021	5.764.214	4.748.192	-9,00%	-22,22%	-17,63%
IV. Novac u bilancima i blagajni	608.601	1.153.214	445.288	1.291.389	89,49%	-61,39%	190,01%
D) Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i obračunati prihodi	1.500		1.540	64.777	-100,00%		4106,30%

E) Ukupno aktiva	244.532.885	227.594.143	233.298.298	11.923.537	-6,93	2,51%	-9,16
------------------	-------------	-------------	-------------	------------	-------	-------	-------

Naziv pozicije	31.12. 2013.	31.12. 2014.	31.12. 2015.	31.12. 2016.	(2014.- 2013.) /2013*100	(2015.- 2014.) /2014*100	(2016. - 2015.) /2015*100
Pasiva							
A) Kapital i rezerve	15.218.954	13.989.087	43.616.976	43.915.580	-8,08%	211,79%	0,68%
I. Temeljni (upisni) kapital	20.000	20.000	20.000	20.000	0,00%	0,00%	0,00%
VI. Zadržana dobit ili preneseni gubitak	44.333.581	14.506.652	42.791.953	43.596.976	-67,28%	194,98%	1,88%
1. Zadržana dobit	44.333.581	14.506.652	42.791.953	43.596.976	-67,28%	194,98%	1,88%
VII. Dobit ili gubitak poslovne godine	-38.099.679	-1.299.868	805.023	298.604	-96,59%	-161,93%	-62,91%
2. Gubitak poslovne godine	38.099.679	1.229.868			-96,77%	-100,00%	
VIII. Manjinski (nekontrolirajući) interes	8.965.052	692.303			-92,28%	-100,00%	
C) Dugoročne obveze	139.879.546	130.597.836	106.022.696	127.386.416	-6,64%	-18,82%	20,15%
5. Obveze za zajmove, depozite i slično	28.125.000	20.446.492	17.844.739	5.083.739	-27,30%	-12,72%	-71,51%
6. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	139.879.546	130.597.836	24.805.982	58.017.798	-6,64%	-81,01%	133,89%
8. Obveze prema dobavljačima	62.623.846	63.043.843	63.371.975	64.284.879	0,67%	0,52%	1,44%
D) Kratkoročne obveze	89.434.385	82.956.413	83.656.368	40.616.307	-7,24%	0,84%	-51,45%
6. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	28.757.949	31.543.697	25.694.096	2.855.809	9,69%	-18,54%	-88,89%

7. Obveze za predujmove	7.110.634	5.793.241	5.849.445	5.595.324	-18,53%	0,97%	-4,34%
8. Obveze prema dobavljačima	39.823.646	32.122.595	38.538.520	18.438.552	-19,34%	19,97%	-52,16%
9. Obveze po vrijednosnim papirima	2.005.150	1.600.000	2.050.000	800.000	-20,21%	28,13%	-60,98%
10. Obveze prema zaposlenicima			2.424.326	2.584.545			6,61%
11. Obveze za poreze, doprinose i slična davanja	1.998.311	2.231.132	3.279.512	3.642.174	11,65%	46,99%	11,06%
14. Ostale kratkoročne obveze	6.988.706	7.264.665	5.820.469	6.699.903	3,95%	-19,88%	15,11%
E) Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućega razdoblja			2.258	5.234			131,80%
F) Ukupno – pasiva	244.532.885	277.594.143	233.298.298	211.923.537	13,52%	-15,96%	-9,16%

Izvor: Izrada autora prema: IHS- Revizor d.o.o. (2014.- 2016.) Konsolidirani financijski izvještaji zajedno sa izvještajima neovisnog revizora, Prima Commerce, d.o.o. Bjelovar.[Internet], raspoloživo na: <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/>, [20.08.2017.]

Dugotrajna imovina je u 2014. godini bilježila pad od 3,13 % u odnosu na 2013. godinu, a od toga je materijalna imovina bila u padu sa 1,95%, dok se nematerijalna imovina smanjila za 991,65 kuna, što bilježi pad od 53,63% u odnosu na prethodnu 2013. godinu. Zemljišta bilježe rast od 2,80% u 2014. godini, i najveći razlog tome rastu čine alati, pogonski inventar i transportna imovina sa rastom od 50,22%, dok ostale stavke uglavnom bilježe svoje pad, građevinski objekti (-3,99%), postrojenja i oprema (-22,24%). Kratkotrajna imovina u 2014. Godini bilježi pad od 7,95%, a najveći razlog tome su predujmovi za zalihe sa 100% -tnim padom u odnosu na prethodnu godinu. Od kratkotrajne imovine u 2014.godini rast bilježe sirovine i materijal (5,22%), proizvodnja u tijeku (14,31%). Stavka koja je u 2014. godini bilježila rast u odnosu na prethodnu godinu je kratkotrajna financijska imovina koja je porasla za 14,52%. Kada su u pitanju dugoročne obveze i njihovo kretanje tijekom vremena može se reći da su iste u 2014. godini bilježile pad od 6,64% u odnosu na prethodnu godinu,

sa velikim padom obaveza za zajmove, depozite i slično (-27,30%), dok su kratkoročne obveze u 2014. godini bile u padu od 7,24%, čemu je pogodio pad obaveza za predujmove (-18,53%), obaveza prema dobavljačima (-19,34%) i pad obaveza po vrijednosnim papirima (-20,21%)

Kada se uspoređi kretanje najvažnijih bilančnih stavki u 2015. godini može se uočiti da je dugotrajna imovina bilježila rast od 38,46% u odnosu na prethodnu godinu, najveći razlog tolikom porastu dugotrajne imovine čini dugotrajna financijska imovina, odnosno ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe, koja do prije 2015. godine nisu bilježila nikakvu vrijednost u bilanci. Nematerijalna i materijalna imovina u promatranom razdoblju bilježile pad od 65,67%, odnosno 18,59%. Kratkotrajna imovina u 2015. godini bilježi pad od 7,71%, čemu pridonosi pad zaliha od 17,72% i pad trgovačke robe od 20,73%. Kratkotrajna financijska imovina jedina je stavka aktive koja ja bilježila rast u 2015. godini ito od 9,02% u odnosu na prethodnu godinu.

Dugoročne obveze također bilježe pad u odnosu na prethodnu godinu u iznosu od 18,30%. Najveći uzrok tolikom padu dugoročnih obaveza nalazi se u obvezama prema bankama i drugim financijskim institucijama koje su u 2015. Bilježile pad od 81,01%. Međutim, kratkoročne obveze u promatranj godini bilježe rast u iznosu od 0,84%, čemu je razlog povećanje obaveza prema dobavljačima (19,97%) i povećanje obaveza po vrijednosnim papirima (28,13%)

Prikaz kretanja najvažnijih stavki u 2016. godini za Prima Commerce d.o.o. ukazuju na to da je dugotrajna imovina bilježila pad u iznosu od 2,46% u odnosu na prethodnu godinu. Padu Nematerijalna imovina bilježi svoje povećanje od 126,32% u odnosu na 2015. godinu., što se odnosi na povećanje vrijednosti koncesija, patenata, licencija robnih i uslužnih marki, softvera i ostalih prava. Materijalna imovina bilježi svoj pad u odnosu na prethodnu godinu u iznosu od 4,9%, gdje se najveći pad bilježi među alatima, pogonskim inventarima i transportnoj imovini sa padom od 0,759%. Jedina stavka koja je u materijalnoj imovini ostvarila rast u 2016. godini su postrojenja i oprema sa postotkom rasta od 409,99%.

U promatranom razdoblju kratkotrajna imovina bilježi pad u iznosu od 12,6%. Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i obračunati prihodi bilježe značajan rast u odnosu na prethodnu godinu u iznosu od 41,06%.

Kada se promatra pasiva u 2016. godini u odnosu na prethodnu godinu, može se uočiti blagi porast kapitala i rezervi u iznosu od 0,68%, zadržane dobiti u porastu od 1,88%. Dobitak ili gubitak poslovne godine bilježi pad od 62,91% u odnosu na prethodnu godinu. Dugoročne obveze bilježe rast u odnosu na 2015. godinu u iznosu od 20,15%, sa padom od 71,5% obveza za zajmove i depozite. U 2016. godini kratkoročne obveze bilježe pad u iznosu od 51,45% u odnosu na prethodnu 2015. Godinu, čemu je najviše pogodovao pad obaveza prema bankama i drugima financijskim institucijama (-88,89%). Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja ostvaruje rast u postotnom iznosu od 15,1% u odnosu na prethodnu godinu.

1.3. Analiza pomoću pokazatelja

Korištenjem analize uz pomoć pokazatelja može se uvidjeti financijsko poslovanje kako unutar jedne godine, tako i unutar nekoliko godina, ovisno o raspoloživim podacima. Tako dobiveni rezultati govore nam kako poduzeće posluje u jednoj godini, ili kako se njegovo poslovanje kreće unutar nekoliko promatranih godina. U daljnjem tekstu biti će obrađeni neki od osnovnih pokazatelja.

1.3.1. Stupanj zaduženosti

$$\text{Koeficijent zaduženosti} = \frac{\text{ukupne obveze}}{\text{ukupna imovina}} \quad (18)$$

$$\text{Koeficijent zaduženosti (2013.) godina} = \frac{139.879,546 + 89.434,385}{51.977,731 + 192.553,654 + 1.500} = 0,9321 \quad (19)$$

$$\text{Koeficijent zaduženosti (2014.) godina} = \frac{82.956,413 + 130.597,863}{50.350,513 + 177.243,630} = 0,9383 \quad (20)$$

$$\text{Koeficijent zaduženosti (2015.) godina} = \frac{83.656,368 + 106.022,696 + 2.258}{69.714,372 + 163.582,386 + 1.540} = 0,8073 \quad (21)$$

$$\text{Koeficijent zaduženosti} = \frac{40.616,67 + 127.386,416 + 5.234}{67.998,298 + 143.860,46 + 64.777} = 0,6262 \quad (22)$$

Pomoću pokazatelja zaduženosti može se uočiti da je isti u 2013. godini iznosio 0,9321 što znači da se poduzeće financiralo sa 93% tuđih izvora. 2014. godine stupanj zaduženosti iznosio je 0,9383, dok je u 2015. iznosio 0.8073. u 2016. godini stupanj zaduženosti iznosi 0,6262. Stupanj zaduženosti bilježi lagani pad tijekom promatranog razdoblja. Međutim, to i dalje nije dovoljno dobro, jer pokazuje da se poduzeće gotovo u potpunosti financira iz tuđih izvora.

1.3.2. Pokazatelj likvidnosti

$$\text{Tekuća likvidnost} = \frac{\text{tekuća imovina}}{\text{tekuće obveze}} \quad (23)$$

$$\text{Tekuća likvidnost (2013.) godina} = \frac{192.553,654}{89.434,385} = 2,153 \quad (24)$$

$$\text{Tekuća likvidnost (2014.) godina} = \frac{177.243,63}{82.956,413} = 2,13 \quad (25)$$

$$\text{Tekuća likvidnost(2015.) godina} = \frac{163.582,386}{83.656,368} = 1,955 \quad (26)$$

$$\text{Tekuća likvidnost} = \frac{143.860,462}{40.616,307} = 3,542 \quad (27)$$

Pokazatelj likvidnosti u 2013. godini iznosio je 2. 153, što ukazuje da poduzeće dobro posluje, jer bi poželjni tekući odnos trebao biti jednak najmanje dva. U 2014. i 2015. godini pokazatelj likvidnosti održava pozitivan kontinuitet sa odnosom od 2,13 odnosno 1,955. U 2016. godini pokazatelj likvidnosti iznosi 3,542.

1.3.3. Odnos duga i glavnice

$$\text{Odnos duga i glavnice} = \frac{\text{ukupni dug (obveze)}}{\text{ukupna glavnica}} \quad (28)$$

$$\text{Odnos duga i glavnice (2013.) godina} = \frac{139.879,546 + 89434,385}{15.218,954} = 15.067 \quad (29)$$

$$\text{Odnos duga i glavnice (2014.) godina} = \frac{130.597,836 + 82.956,413}{13.989,087} = 15.266 \quad (30)$$

$$\text{Odnos duga i glavnice (2015.) godina} = \frac{106.022,696 + 83.656,368 + 2.258}{43.616,976} = 4.401 \quad (31)$$

$$\text{Odnos duga i glavnice (2016.) godina} = \frac{127.386,416 + 40.616,307 + 5.234}{43.915,580} = 3.945 \quad (32)$$

U 2013. godini odnos duga i glavnice iznosio je 15.067, te je sličan odnos zadržao i u 2014. kada je iznosio 15.226. Odnos duga i glavnice u 2015. godini bilježi pad i iznosi 4.401, te nastavlja svoj pad i u 2016 godini sa vrijednosti od 3.945.

5.ZAKLJUČAK

Prima Commerced.o.o. poduzeće je na temelju kojega je provedena financijska analiza za razdoblje od 2013. do 2016. godine. Kao temeljna podloga za provedbu financijske analize korištena je bilanca poduzeća za navedene godine. Bilanca je sastavni pregled imovine, obveza i glavnice poduzeća na određeni dan. Imovina u bilanci smatra se likvidni dio poslovne imovine poduzeća, kada se promatra sa stajališta pretvaranja u novac kroz poslovne procese. Kratkoročne obveze čine pasivu bilance i odnose se na tekuće i kratkoročne pozajmice koje dospijevaju u roku kraćem od godine dana, dok dugoročne obveze osiguravaju financiranje poduzeća u roku duljem od godine dana.

Osnovna kvantitativna pologa za financijsku analizu su jasno objavljeni financijski izvještaji. Osnovna karakteristika takve analize je komparacija jer se njome mogu usporediti dobiveni rezultati sa drugim veličina u srodnim djelatnostima. Uz navedenu analizu koristi se i analiza pomoću pokazatelja. Pokazatelji prikazuju odnose između dviju pozicija financijskih izvještaja, i tako omogućuju uvid u usklađenost ili neusklađenost financijskih struktura poduzeća, te prosuđivanje uspješnosti poslovanja poduzeća.

Primjenom vertikalne analize za Prima Commerce d.o.o. u 2015. godini ukupna aktiva iznosila je 216 484,871 HRK, a dugotrajna imovina zauzimala je udio od 18,82 %, Kapital i rezerve činili su udio od 6,24% ukupne pasive, a dugoročne obveze iznose 53,51% dok su kratkoročne obveze zauzimale udio u ukupnoj pasivi od 41,17%.

Horizontalnom analizom prikazan je usporedi prikaz apsolutnih svota najvažnijih pozicija bilance i promjena tih svota tijekom vremena za tri uzastopne godine. Na temelju iste uočeno je kako gotovo sve pozicije tokom godina bilježe pad, što je pokazatelj da poduzeće treba poboljšati poslovne napore kako bi poboljšalo financije rezultate. Pomoću pokazatelja zaduženosti uočeno je da poduzeće svoje poslovanje financiralo najvećim dijelom, gotovo u potpunosti, sa tuđim financijskim izvorima. I ostali financijski pokazatelji upućuju na to da poduzeće posluje lošijim rezultatima, što znači da je potrebno napraviti određene rekonstrukcije u poslovanju kako bi se navedeni rezultati poboljšali.

LITERATURA

1. Bolfek, B., Stanić, M., Tokić, M. (2011): Struktura bilance kao pokazatelj lošeg poslovanja, *Oeconomica Jadertina*, 1(1), str. 76.- 87.
2. Dervišević, F. (2008): Analiza poslovanja za menadžere, Ekonomski fakultet Bihać, Bihać
3. Gulin, D., Tušek, B., Žager, L., Perčević, H. (2001): Poslovno planiranje, kontrola i analiza, HZRIF, Zagreb
4. IHS-Revizor d.o.o. (2015): Konsolidirani financijski izvještaji za 2014. godinu zajedno sa izvještajem neovisnog revizora, Prima Commerce, Bjelovar, [Internet], raspoloživo na :<http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/>, [20.08.2017.]
5. IHS-Revizor d.o.o. (2016): Konsolidirani financijski izvještaji za 2015. godinu zajedno sa izvještajem neovisnog revizora, Prima Commerce, Bjelovar, [Internet], raspoloživo na :<http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/>, [20.08.2017.]
6. IHS-Revizor d.o.o. (2017): Konsolidirani financijski izvještaji za 2015. godinu zajedno sa izvještajem neovisnog revizora, Prima Commerce, Bjelovar, [Internet], raspoloživo na :<http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/>, [20.08.2017.]
7. Narodne novine, (2016): Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o računovodstvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 120.[Internet], raspoloživo na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_12_120_2612.html [01.09.2017.]
8. Narodne novine, (2016): Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 95.[Internet], raspoloživo na: http://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_10_95_2052.html [01.09.2017.]
9. Orsag, S. (2015): Financijski izvještaji, novčani tokovi i porezi: Poslovne financije, Avantis, Zagreb, str. 77.-116.
10. Šarlija, N. (2009): Predavanja za kolegij „Analiza poslovanja poduzeća“, Ekonomski fakultet Osijek, Osijek, [Internet], raspoloživo na: https://www.mathos.unios.hr/analizapp/Files/Financijska_analiza.doc.pdf, [10.06.2017].

11. Tintor, J. (2009): Poslovna analiza, Masmedia, Zagreb.
12. Šlibar, D. (2010): Instrumenti i postupci analize financijskih izvještaja, Računovodstvo i porezi, Zagreb
13. Vukoja, B. Primjena analize financijskih izvještaja pomoću ključnih financijskih pokazatelja kao temelj donošenja poslovnih odluka, [Internet], raspoloživo na:<http://www.revident.ba/public/files/primjena-analize-financijskih-izvjestaja-pomocu-kljucnih-financijskih-pokazatelja.pdf>, [10.06.2017.].
14. Žager, K., Žager, L. (1999): Analiza financijskih izvještaja, Masimedia, Zagreb
15. Žager, K., Žager, L. (1996): Računovodstveni standardi, financijski izvještaji i revizija, Inženjerski biro, Zagreb

SAŽETAK

Tema ovog rada je struktura bilance kao pokazatelj uspješnosti poslovanja. Izvještaj o financijskom položaju je drugi termin za bilancu. Izvještaj sadrži imovinu, obveze i kapital poduzeća u određeno vrijeme. Podaci iz izvještaja o financijskom položaju mogu se koristiti u brojnim financijskim analizama, kao što su: usporedba kratkotrajne imovine i kratkotrajnih obveza, usporedba obveza i kapitala, horizontalna analiza ili vertikalna analiza. Cilj ovog rada je objasniti i analizirati strukturu bilance na primjeru Prima Commerce d.o.o. Rezultati ovog rada ukazuju na loše poslovanje i potrebno je napraviti plan restrukturiranja radi poboljšanja poslovanja.

Ključne riječi: bilanca, horizontalna analiza, vertikalna analiza

SUMMARY

The subject of this paper is the structure of balance sheet as performance indicator. The statement of financial position is another term for the balance sheet. The statement list the asset, liabilities and equity of a business at a particular time. The information on the statement of financial position can be used for a number of financial analysis, such as comparing current assets to current liabilities, comparing debt to equity, horizontal analysis or vertical analysis. The aim of this paper was to show the structure of balance sheet on an example of Prima Commerce Ltd. The result of this paper instructs of a poor management and it is necessary to make a restructuring plan for management improvement.

Key words: balance sheet, horizontal analysis, vertical analysis